

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ja Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia
Muusikapedagoogika õppekava

Laura Junson

**LAULU ERIALA VILISTLASTE HINNANGUD VOKAALPEDAGOOGIKS
KUJUNEMISELE TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIAS**

Magistritöö

Juhendaja: Jazzmuusika (laulu) lektor Sirje Medell

Kaitsmisele lubatud:

Tallinn/Viljandi 2016

Resümee

Käesolev magistritöö keskendub jazzmuusika ja koolimuusika õppekava pilliõpetaja suuna laulu eriala vilistlaste hinnangutele vokaalpedagoogiks kujunemisele Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias. Töö eesmärgiks on kaardistada TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia jazzmuusika ja koolimuusika õppekava pilliõpetaja suuna laulu eriala vilistlaste hinnangud vokaalpedagoogiks kujunemisele.

Uurimisprobleem seisneb asjaolus, et vokaalpedagoogiks kujunemine nõuab professionile vastavaid üksteist toetavaid ja üksteisega lõimuvaid õppeaineid. Aga puudub teadmine, kuidas on jazzmuusika ja koolimuusika pilliõpetaja suuna laulu eriala vilistlaste endi hinnangul antud õppekavad toetanud nende kujunemist vokaalpedagoogiks. Uurimisprobleemina on autor tõstatanud küsimuse - kuidas on toetanud TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia jazzmuusika ja koolimuusika õppekavad pilliõpetaja suuna laulu eriala vilistlaste kujunemist vokaalpedagoogiks?

Uurimistulemuseni jõudmiseks kasutati uurimismeetodina ankeetküsitlust. Saadud tulemused kaardistati ja analüüsiti. Uurimuse käigus jõuti teadustöö eesmärgini ning uurimisküsimustele anti vastused. Vilistlased hindavad jazzmuusika ja koolimuusika õppekavalt saadud vokaalpedagoogilist haridust üldjoontes heaks. Õppekava toetavust töös vokaalpedagoogina hinnati erinevates aspektides madalamalt - tunti puudust teadmistest ja oskustest, mis puudutavad erivanuses lastega töötamist, hääleaparaadi anatoomiat ja füsioloogiat ning teadmisi häälehäiretest.

Abstract

The master thesis concentrates on the jazz-music and school-music department singing speciality alumnas estimations for the training of singing teachers in University of Tartu Viljandi Culture Academy. The main aim of the thesis is to map the jazz-music and school-music department singing speciality alumnas estimations for the formation of singing teachers in University of Tartu Viljandi Culture Academy.

The training of a professional singing teacher requires a syllabus that includes theory that interacts efficiently and supports the profession becoming a singing teacher. Currently there is no knowledge of how the jazz-music and school-music department instrument teachers' special syllabus is supported by the music department singing speciality alumnas/alumnus becoming a singing teacher in their estimation. The main question of this research was: how the jazz- and school-music department instrument teachers speciality syllabus supported their training in becoming a singing teacher.

An online written questionnaire was the main research method used. The results were recorded and analyzed. The research objective was met and the main research question was answered. The alumnas estimation for the education acquired at jazz-music and school-music departments syllabus was generally good. The estimations for how syllabus has supported working as a singing teacher was lower in different aspects - alumnas were short of knowledge and skills, that are associated with singing apparatus physiology and anatomy, working with students in different ages and the knowledge of voice disorders.

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	6
1. TEEMA KÄSITLEMISE TEOREETILISED LÄHTEKOHAD.....	9
1.1. Vokaalinstrument kui laulja pill	9
1.1.1. Vokaalinstrumendi ja muusikainstrumendi erinevused.....	9
1.1.2. Laulja pilliks on tema enda keha	10
1.1.3. Vokaalinstrumendi erialaspetsiifika	11
1.2. Vokaalpedagoogika areng	12
1.2.1. Õpetamismeetodid ja õppematerjalid	13
1.2.2. Vokaalpedagoogika tänapäeval	14
1.3. Professionaalse vokaalpedagoogi pädevused	16
1.3.1. Õpetamine ja õppimine.....	17
1.3.2. Vokaalpedagoogilised oskused ja teadmised	19
1.4. Jazzmuusika õppekava aastatel 2002-2015	22
1.4.1. Pilliõpetaja suuna õppeainete sisuline osa.....	23
1.4.2. Õppeaastad 2003-2006	25
1.4.3. Õppeaastad 2006-2009	25
1.4.4. Õppeaastad 2010-2014	26
1.5. Koolimuusika õppekava aastatel 2007-2015	27
1.6. Õppekavade toetavus vokaalpedagoogi seisukohast	30
2. UURIMISTÖÖ METOODIKA.....	34
2.1. Uuritavad	34
2.2. Andmete kogumine.....	36
2.3. Andmete analüüsimine	37
3. TULEMUSTE ANALÜÜS JA JÄRELDUSED	38
3.1. Teadmised ja oskused vokaalpedagoogiks kujunemisel	38
3.2. Vokaalpedagoogidena töötavad vilistlased	44

KOKKUVÕTE.....	55
KASUTATUD KIRJANDUS.....	58
LISA 1 UURIMISINSTRUMENT	62

SISSEJUHATUS

Lauluõpetaja kõige olulisemaks kutseoskuseks peeti algselt edukat karjääri tegevmuusikuna - oletati, et hea lauluoskuse korral on ka oskus õpetada. Praktika aga viitas sellele, et need oletused ei omanud tõepõhja (Harrison & O'Bryan, 2014). Praktilise kogemuse täielikuks mõistmiseks ja hindamiseks on omakorda vaja lisainformatsiooni – lauluõpetajana tahame teada miks ja kuidas? On mõistetav, et tegemist on keha ja meele ühise ülesandega ning tegelikult teatakse väga vähe selle kohta, missugused protsessid on meie tegevusse kaasatud. Meeled mõjutavad keha samavõrd, kui keha mõjutab meeli. See, mida mõeldakse, on samavõrd oluline, kui see mida tehakse (Gelb, 2004). Laulja “mina” moodustavad üheskoos tema instrument ehk keha ja meel, millede funktsioneerimine sõltubki sellest, kuidas laulja ennast, kui instrumenti kasutab ja tunneb.

Tänapäeval on võimalik oma lauluoskust arendada väga erinevates keskkondades – kontserdil, helistuudiotel, imiteerides oma lemmiklauljaid, laulukooris, ansamblis, internetikeskkonnast kättesaadavate õppematerjalide abil ja lauluoskuse treenimine ei jää enam pelgalt kõrgkooli pärusmaaks. Eelnevast tulenevalt on ka see, kuidas õpetajad laulmist õpetavad, pidanud radikaalselt muutuma, et kohaneda õpilaste vajadustega (Harrison & O'Bryan, 2014). 1997. aastal Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia juurde loodud täiendkoolituskeskuse poolt üldhariduskoolide muusikaõpetajatele korraldatud hääleseadekoolitustel selgus, et kooli ajal hääleseadet õppinud õpetajad ei tunne inimhäält ega selle kui instrumendi funktsioneerimise põhitõdesid (Sliževski, 2012). Selle põhjuseks võib olla ülikoolide õpetaja väljakutses saadavate pedagoogiliste teadmiste põhinemine peaaegu täielikult praktikale ja kogemusele (Hemming jt, 2013). Paraku üliõpilaste võime õpetajaid matkida ei pruugi alati korreleeruda teoreetiliste teadmistega. Edukad õpetajad ei ole ainult matkijad, vaid suudavad alati oma tegevust ka teoreetiliselt põhjendada (Krull, 2003). Seda enam, et teadmised vokaalpedagoogika ja füsioloogia vallas on kasvanud eksponentsiaalselt ja meie võimekus uurida vokaalmehhanismi on täiustunud. Endast on märgi maha jätnud mitmed olulisemad uurijad: Oren L. Brown (1997), Cornelius Reid (1975), Richard Miller (1983, 1996, 2004),

Scott McCoy (2004), Elizabeth Blades – Zeller (2003), Meribeth Bunch (1995) ja Jean Callaghan (2000). Nead on oma uuringutes ja kirjatöodes hõlmanud teemasid vokaalfunktsioonide teaduslikest seletustest kuni pedagoogiliste tehnikate kirjeldusteni, mis on loodud abistamiseks vokaalpedagooge nende töös. Sellest tulenevalt on üha enam vokaalpedagoogilistesse õppekavadesse lisatud vokaalproduktiooni puudutavaid teaduslike alusaineid nagu anatoomia, füsioloogia, akustika, teooriaõppe ja häälehäired. Mõned tudengid saavad uuest informatsioonist tulenevalt ideid hääle, kõne patoloogia või hääle tervise uuringute osas. Teised rakendavad oma uusi teadmisi tulevase õpetajana, et aidata oma õpilastel saada paremateks lauljateks (Harrison & O'Bryan, 2014). Tulemuslik õpetamine kasutab muusikapedagoogika ja üldpedagoogika teadmisi, kuid lisaks hõlmab see ka praktilisi ja teoreetilisi teadmisi muusikast, mida ei ole vaja kolmanda osisena laenata muusikale lähedaste teemavaldkondade alusteooriatest. Näiteks teadmised lapse kognitiivsest ja motoorsest arengust võivad olla asjakohane osa pedagoogilisest teooriast, mis on suunatud väikelaste muusikalisele haridusele – küll aga ei pruugi need teadmised olla asjakohased edasijõudnute või keskastme instrumendi õppes (Hemming jt, 2013).

Aastal 2002 loodi Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia muusikaosakonda jazzmuusika õppekava ja aastal 2007 koolimuusika õppekava – mõlemal õppekaval oli ühe suuna valikuna pilliõpetaja kutse. Aastatel 2002-2015 on lõpetanud kümme jazzmuusika ja viis koolimuusika õppekava laulu eriala pilliõpetaja suuna vilistlast (Jazzmuusika (levimuusika)..., 2016). Seminaritöö “Ettevalmistus pedagoogiliseks praktikaks Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia Jazzmuusika õppekava pilliõpetaja suuna laulu eriala üliõpilaste näitel” (Junson, 2014) tulemustele toetudes leiti, et õppekava edasiseks arendamiseks on oluline saada teadmine selle kohta, kas ja kuidas on jazzmuusika ja koolimuusika õppekavade pilliõpetaja suund toetanud laulu eriala vilistlaste kujunemist vokaalpedagoogiks vilistlaste endi hinnangul. Antud teemale ligilähedaseid uuringuid on varasemalt teinud Karl Laanekask (2007), kes käsitles oma seminaritöös jazzmuusika õppekava lõpetanute tegevust tööturul ja hinnanguid omandatud haridusele. Kalle Sõber (2008), kes uuris samal teemal pärimusmuusika õppekava lõpetanute kohta. Koolimuusikute hinnangutest ja arvamustest õppekavale kirjutas bakalaureusetöö Triin Arak (Norman, 2010). Ja Kaja Kaljurand (2013) uuris TÜ VKA muusikaosakonna 2008-2012 aastatel lõpetanute tegevust tööturul ja hinnanguid omandatud haridusele.

Käesolev töö aga keskendub konkreetselt laulu eriala pilliõpetaja suuna vilistlastele lähtudes Smith'i & Chipman'i (2007) seisukohast, et hoolimata kõikidest sarnasustest ei ole hääleaparaat mehhaaniline objekt, mille õppimine peadib sarnaselt teistele muusikainstrumentidele kontrollitud ja oskusliku käsitlemisega. Seetõttu tuleks hääleorganite tegevust ja olemust selgitada pigem anatoomia ja füsioloogia abil (Kuus, 1961). Pidades silmas, et inimhääel on elu erinevate aspektide lahutamatu osa, mis on mõjutatav emotsionaalselt, hingeliselt, psühholoogiliselt, intellektuaalselt ja füüsiliselt, peab vokaalpedagoog omama ka teadmisi õpilaste hääleprobleemidest, nende tekkepõhjustest ja oskama neile pakkuda lahendusi (Smith & Chipman, 2007).

Töö **uurimisprobleemina** on tõstatatud küsimus – kuidas on toetanud TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia jazzmuusika ja koolimuusika õppekavad pilliõpetaja suuna laulu eriala vilistlaste kujunemist vokaalpedagoogiks?

Käesoleva uurimistöö **eesmärgiks** on välja selgitada TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia jazzmuusika ja koolimuusika õppekava toetavus vokaalpedagoogiks kujunemisel pilliõpetaja suuna laulu eriala vilistlaste hinnangul.

Tuginedes uurimuse eesmärgile otsitakse vastuseid alljärgnevatele küsimustele:

1. Milline on TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia jazzmuusika ja koolimuusika õppekava pilliõpetaja suunal õppinud laulu eriala vilistlaste hinnang saadud vokaalpedagoogilisele haridusele?
2. Kuidas on õppekaval omandatud erialased ja erialadidaktilised oskused ning teadmised mõjutanud TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia jazzmuusika ja koolimuusika õppekava pilliõpetaja suunal õppinud laulu eriala vilistlaste tööd vokaalpedagoogina?

Töö teoreetilises osas avatakse erinevad vokaalpedagoogikaga seonduvad teemavaldkonnad, nagu vokaalinstrument, kui laulja pill, vokaalpedagoogika areng, professionaalse vokaalpedagoogi pädevused ja jazzmuusika ning koolimuusika õppekavad pilliõpetaja suunal aastatel 2002-2015. Püstitatud eesmärgini jõudmiseks ja põhiprobleemi lahendamiseks teostatakse lähtuvalt TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia jazz- ja koolimuusika õppekava pilliõpetaja suuna laulu eriala vilistlastele koostatud ankeetküsimustike tulemustest analüüs. Esitatakse uurimistulemused ja nende põhjal tehtud järeldused.

1. TEEMA KÄSITLEMISE TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

1.1. Vokaalinstrument kui laulja pill

Inimese hääl ja kõne on pika evolutsiooni tulemus, mille jooksul tõusis inimene kahele jalale ja tema rinnakorv oli sissehingamise ajal laienemiseks sunnitud osutama vastupanu Maa gravitatsioonile (Sliževski, 2012). Inimhääl on unikaalne ja kordumatu – selle järgi on võimalik määrata inimese sugu, vanust, rahvust, emotsioone, suhtumist ja palju muudki. Teadlik häälekasutamine kommunikatsiooniks teistega ja musitseerimisel on omane vaid inimestele ning väljendab seega olulist osa kogu inimkultuurist (Härma & Sepp, 2014). Lauluhäält on peetud ka maailma vanimaks muusikaliseks väljendusvahendiks - ent inimesed teavad sellest endiselt väga vähe, kuna lauldes tegeldakse keeruliste lihassüsteemide, membraanide, kõhrede ja teiste kudede tööle rakendamisega, milledest suur osa ei ole teadlikult kontrollitavad (Pinksterboer, 2002).

1.1.1. Vokaalinstrumenti ja muusikainstrumenti erinevused

Võrreldes muusikainstrumentidega on vokaalinstrumentil, kui elaval organismil, küllaltki suured erinevused (üldine paindlikkus, kuju, kõvaduse ja mõndade organite asendi muutlikkus jm), mistõttu ei pruugi olla sobiv hääleaparaadi võrdlus muude instrumentidega õppetöös (puhkpillid, orelid, löötsad, viiuli keeled jne) (Kuus, 1961). Õppides pillimängu, on kõige olulisem omandada soovitava heli tekitamiseks õige asend ja mänguviis. Inimhääle puhul on olulised samad tegurid - õpitakse kasutama nende lihaste tööd, mis viib võimalikult kiirete tulemusteni (Sihvo, 2009).

Lauljate puhul on muusikalise heli tekitamisel kolm olulist komponenti – heli algataja (õhuvool), vibreerijad (häälepaelad) ja resonaatorid (ninaõõs, suu, kõri). Õhuvool paneb häälepaelad lähedal asuvates resonaatorites, mis võimendavad häält ja annavad sellele tämbri,

vibreerima. Siinkohal võib näitena tuua helitekitamise sarnasused instrumendil – klaveri heli algatajaks on klahvile toetuv sõrm, mille tulemusena puudutab haamer keelt ja paneb keele vibreerima. Resonaatoriks on klaverile selle kere (Smith & Chipman, 2007).

Kuigi võrdlust on peetud iga tööprotsessi mõistmisel ja läbiviimisel abistavaks vahendiks, siis häälemoodustamise koolituslikus suunas on need võrdlused ikkagi terviklikult mittesobivad, primitiivsed ja mehaanilised – pigem tuleks selgitada hääleorganite tegevust ja olemust anatoomia ja füsioloogia abil (Kuus, 1961). Laulja pilliks on tema enda keha, mille ta saab valmiskujul sündides – kes paremate, kes tagasihoidlikumate võimalustega (Vurma, 1996). Hoolimata kõikidest sarnasustest ei ole hääleaparaat mehhaaniline objekt, mille õppimine päädib sarnaselt teistele muusikainstrumentitele kontrollitud ja oskusliku käsitlemisega. Ja kuna eelpool väljatoodud muusikalise heli tekitamise komponendid asuvad laulja kehas, siis ei ole nende tööd võimalik näha ega suunata, nagu kehaväliste instrumentide puhul (Smith & Chipman, 2007).

1.1.2. Laulja pilliks on tema enda keha

Hääleaparaadi funktsioneerimise aluseks on inimloomus, mis on komplitseeritud kogum intellektuaalseid, spirituaalseid, füüsilisi, psüühilisi ja emotsionaalseid tahke (Smith & Chipman, 2007). Inimorganism on tänapäeval veel suuresti tundmatu maa - määratlemata on veel keha ja meele suhte olemus ning ei tunta inimekäitumise tahtlike ja tahtmatute aspektide vahelist seost. Kuigi teame närvisüsteemi ülesehituse ja funktsioneerimise kohta palju enam, on mitmete mentaalsete protsesside nagu tahtmine ja soovimine, valikud ja reaktsioonid, mõtlemine ja tunnetamine, kõik meie poolt tajutu ja isikupäraga seotu olemus kaetud nõ "saladuslooriga". Seega kõige väärtuslikum teadmine, mida oleme võimelised omandama, puudutab meie keha kasutamist ja funktsioneerimist (Gelb, 2004). Oma häält igapäevaselt kasutavatel inimestel on oluline tundma õppida oma keha – hääleaparaadi struktuurist, reaalsest suurusest ja funktsioonidest peaks olema peas kujuteldav kehakaart, millele toetuvalt saab teha võimalikult õigeid kineetilisi otsuseid tehniliste konfiguratsioonide osas (Malde, Allen, & Zeller, 2013). Keha hea kasutusviis avaldab soodsat mõju hääleaparaadi üldisele funktsioneerimisele, mis pole pelgalt kestev vaid ka ajamöödudes kasvav. Halb kehakastus

seevastu avaldab kehtvalt halba mõju kahandades üldise funktsioneerimise standardit, millest saab alguse pidevate funktsionaalsete häirete mõjuallikas, mis on tingitud reageeringust nii sisemistele kui ka välistele stiimulitele. Kõik see omakorda kahjustab ka meie käitumuslikku reaktsiooni (Gelb, 2004).

Laulja on korraga instrument ja selle mängija, kel puudub võimalus oma pilli kasti panna ja kuskile seisma jätta - laulja peab seda kaasas kandma, mistõttu on hääleaparaat suure tõenäosusega mõjutatav temperatuuri, niiskuse, õhurõhu muutuste ja viiruste poolt. Lisaks mõjutavad hääleaparaadi tööd atmosfääris toimuvatele muutustele ka veel toit, une hulk ja emotsionaalne seisund. Lauljad kasutavad oma häält igapäevases suhtluses, mistõttu on neil tihti keeruline olla enne esinemist vaikselt, et mitte väsitada oma instrumenti (Shorter, 2006).

1.1.3. Vokaalinstrumenti erialaspetsiifika

Inimese hääl on ühtlasi ka ainuke instrument, mis on võimeline ühendama vokaale sõnadeks ja mille abil toimub suhtlus ning eneseväljendus (Sliževski, 2012). Sarnaselt kõikidele teistele muusikainstrumentidele hõlmab laulmine endas erinevaid rütme, helikõrgusi, head tehnikat ja tooni - nt džässlauljast solisti ees on tohutu hulk intellektuaalseid, tehnilisi ja muusikalisi väljakutseid, milles meisterlikkuse saavutamisel on tulemuseks artistlik ja loominguline väljendus. Džässlaulja eesmärk on leida oma tämber ja kujundada välja isikupärane interpretatsioon igale lauldavale loole (Zegree, 2002). Klassikalistel lauljatel on vaja õppida mitmeid võõrkeeli ning laulda diktsiooniga, millel puudub aktsent (Shorter, 2006). Aktsendid omakorda tulenevad erinevate resonantsiruumide piirkondade kasutamisest, mis omakorda sõltuvad sellest, kui kõrge on suulae hoiak ja vahemaa suulae ning keele tagumise osa vahel rääkimise või laulmise ajal (Sliževski, 2012). Lisaks tuleb klassikalistel lauljatel osata mõista ja edasi anda muusika kõrval ka poeesiat ning kasutada näitlemisoskust – küll ainult näoga, kuid seda kõike tuleb teha peast ja ilma kehavälise instrumendita, mille taha võiks võimaluse korral varjuda (Shorter, 2006).

Kokkuvõttes ei ole vokaalinstrumentil teiste muusikainstrumentidega piisavalt metoodilisi, tehnilisi ja omaduslikke ühisosasid, et nende õpetamisele saaks läheneda samadel alustel ja käsitleda õppekava kontekstis samade õpiväljunditega.

1.2. Vokaalpedagoogika areng

Ajaloolisi märke vokaalpedagoogikast ja varajastest laulustiilidest võib leida paljudest kohtadest – laulukogude ja ooperite eessõnades, põhjalike muusikauurimuste peatükkides laulmise kohta, lühikroonikates ja –kirjutistes, didaktilistes õppematerjalides muusikaliste kaunistute ja stiilide kohta, kommete ja eelistuste käsiraamatutes, varajastes muusikaajaloo raamatutes, reisipäevikutes ning vaidlust äratavaid traktaate stiililistest ja rahvuslikest erinevustest muusikas. Mõned säilinud varajased vokaalpedagoogilised õppematerjalid on ebatäpse ja laialivalguva sisuga ning laialipillatuna ajas ja ruumis. Teada on, et laulmise õpetamine on alati põhinenud suurel määral suulisele õpetusele (Stark, 2003).

Laulmine on üldlevinud peaaegu kõikides maailma kultuurides mitmetel erinevatel põhjustel – lauldakse üksi ja koos rõõmu, armastuse, leina, viha jne väljendamiseks või meelelahutuseks. Mõndade lauljate jaoks on oma lauluoskuse treenimine vältimatu tulem oma soovile väljendada ennast muusikaliselt nii veatult ja ülevalt, kui võimalik. Keskajast kuni hilise 19nda sajandini toimus laulmise õpetamine meistri ja õpipoisi õpetamismudeli põhimõttel, et algaja laulja õppis kuni 12 - aastat lauluõpetaja juures, kes vastutas nii õpilase muusikalise ja vokaalse harituse kui ka moraalse ja füüsilise arengu eest. Ainuke isik, kelle kaudu kogu muusikaline teadmine ja kogemus õpilasele edasi kanti, oligi tema õpetaja. See õpetus sisaldas endas muusika-teoreetiliste, muusikaalaste, lavakunsti ja esinemispraktika oskuste arendamist ning muusikaajaloo õpet (Harrison & O'Bryan, 2014).

Kui veel puudus vastav tehnika, mille abil inimhäält võimendada, pidid lauljad leidma viisi, kuidas olla kuuldav ka kaugelt. See omakorda viis vokaaltehnikate arendamiseni, õpetamiseni ja hea kõla ideaalide otsimiseni. Taoline õpetatud toon sai läänemaailmas tuntuks, kui “klassikaline toon”. Mikrofonide kasutususelevõttuga sai kõikide toonide võimendamine võimalikuks - kaasa arvatud nende, mis varasemalt olid liiga vaiksed. Järgmisena ilmned uued ideaalid selle kohta, milline on hea toon. “Uued” lauljad, tuntud “rütmiliste lauljatena,” pidid õppima hääle seisukohast tervislikult laulma, aga nad ei saanud sealjuures toetuda klassikalistele laulutehnikatele, kuna need toetusid ainult ideaaltoonile, millest neile polnud abi. Juhendamise puudumise tulemusena kahjustasid mõned “uued” lauljad oma häält ning nende tehnikad sildistati ohtlikuks ja ebatervislikuks olgugi, et ka paljudel klassikalistel lauljatel oli probleeme (Sadolin, 2000). Seetõttu tuli mitmesuguste kitsaskohtade ja häälekooli

aluste õpetamise ning õppimise igakülgse põhjendatuse ja kindlate tulemuste saavutamiseks kõigi hääleküsimusi hõlmavate nähtuste lahtimõtestamisel arvestada nähtuste vastastikust seost ja sõltuvust. Hääleorganitesse ja häälenähtustesse puutuvaid probleeme hakati lahendama vastavate olulisemate teadusalade – anatoomia, füsioloogia, füüsika ja psühholoogia seaduspärasustele toetudes (Kuus, 1961).

1.2.1. Õpetamismeetodid ja õppematerjalid

Esimesed terviklikud metoodilised materjalid hakkasid esile kerkima 18. sajandil. Need metoodilised materjalid said edaspidi vokaaltehnika õppimise ja õpetamise aluseks, kuid endiselt jäi puudu spetsiifilistest instruktsioonidest hääle kasutamise osas (Stark, 2003). Eestis oli 1970-dateni lauluõpetus kulgenud võrdlemisi empiiriliselt ja olnud eelkõige kogemuslik või tunnetuslik, mistõttu selle olemus jäigi suurel määral arusaamatuks. Võib eeldada, et meie toonased vokaalpedagoogid polnud varasematest aegadest pärit tõekspidamiste ja seisukohtade ning väliskontaktide vaeguse tõttu teooriaprobleemidesse kuigivõrd süveneda saanud või osanud. Seetõttu jäädi nii Tallinna konservatooriumi kui ka Tartu muusikakooli lauluklassides üsna kauaks peamiselt ettenäitamise-jälgendamise äraproovitud meetodi juurde. Üks esimesi vokaalpedagooge, kes hakkas Eesti vokaalõpetuse teooriat ja metoodikat edendama tolleaegses konservatooriumis, oli Linda Saul – ta ei olnud vokaalsolist vaid pigem pühendus täiesti teadlikult vokaalpedagoogikale. Veel õpetasid laulmist vokaalpedagoogika eelhariduseta loodustalent – ooperilaulja Aleksander Arder ja samuti ooperilaulja Jenny Siimon, kes arvati kõige pädevamate vana vokaalmuusika tundjate hulka Nõukogude Liidus (Põdra, 2013).

Traditsionaalsete vokaalpedagoogiliste meetodite ja hääleteaduse esimeseks kokkupuuteks võib lugeda Hispaania vokaalpedagoogi Manuel Garcia esmakordset larüngoskoobi kasutuselevõttu hääletekitamise ajal häälepilu ja kõri töö jälgimiseks (Stark, 2003). Peale larüngoskoobi leiutamist (1855) avaldas ta mitmeid kirjatöid vokaalmehhanismi tööst, mis omakorda sillutas tee selle teaduslikult veelgi täpsema käsituseni (Harrison & O'Bryan, 2014). Kuid valdavalt on toimunud õpetamine siiski läbi tunnetamise, kuna hääleaparaat asub kehas ja suurem osa tegevusest jääb silmale nähtamatuks. Kellegi laulmaõpetamine on alati

olnud subjektiivne protsess: intelligentsed ja uudishimulikud õpetajad on oma kogemusele tugunedes välja töötanud erinevad meetodid ja teooriad. Selline lähenemine on kahtlemata tootnud palju fantastilisi lauljaid, olgugi et selle õpetamismeetodi juurest on puudunud nõ teoreetiline teadmine vokaalmehhanismi tööprotsessist. Teisalt aga, kui võtta arvesse tänapäeval üha kasvavat muusikastiilide arvu ja erinevate tehniliste lähenemisviiside olemasolu, siis teoreetiline lähenemine on abiks nendele lauljatele, kellel esineb häälehäireid või neile, kes on lauljapilli tunnetuses nõ vähemandekad ja vajavad õige tunnetuse saavutamiseks täiendavat teoreetilist teadmist (Williams, 2013). Enamus vokaalmeetodeid põhinevad lauluoskuse treenimisele, mis baseeruvad praktilisel teadmisel sellest, millised harjutused parandavad lauljate lauluoskust. Seetõttu püsibki harjutuste kasutegur vaid nii kaua, kuni need harjutused on tulemuslikud. Aga harjutused ei vasta küsimustele, kuidas on hääleaparaat disainitud, mida me selle kasutamisel valesti teeme ja mida me peame tegema, et taastada õige häälekasutus (Dimon, 2010).

Lauljad ei kannata vokaaltehnika puuduse all. Vokaaltehnika moodustab klassikaliste lauljate igapäevaelust üsna suure osa – see on nende laulutundide sisus, vokaaltehnika on see, mida nad harjutavad ja mille-alast kirjandust nad loevad. See, millest nad oma koosviibimistel arutavad. See, mille põhjal võetakse ülikooli tööle vokaalpedagoogid, et nad saaks seda oma õpilastele edasi anda. See, mida kuulatakse ja hinnatakse laulukonkursitel. Kui pelgalt vokaaltehnikas oleks probleem, siis laulaksid suurem osa lauljaid kaunilt (Malde et al., 2013).

1.2.2. Vokaalpedagoogika tänapäeval

Tänapäeva vokaalpedagoogikas on selge, et inimehhal pole pelgalt vaid treenitav organ – eelkõige on see kaasasündinud mehhanism, mis on disainitud töötama vabalt ja paindlikult, kui tunda selle ehitust ja teada, kuidas mitte takistada selle tööd. Täielikult mõistmata, kuidas töötab süsteem kooskõlas oleva tervikuna, jääb pelgalt vokaaltehnikatest väheks, et hääleaparaati ja selle täielikku potentsiaali õigesti kasutada (Dimon, 2010). Erinevate vokaaltehnikate kasutamise oskuse aluseks on täpne ja adekvaatne kaardistus oma vokaaltraktist. Laulja instrumendi kaardistamine ei ole tehnika, vaid pigem viljakas kasvupinnas, millel hea vokaaltehnika saab kasvada (Malde et al., 2013).

Kaasaegsed hääleteadlased ei toetu enam ajaloolisele vokaalpedagoogilistele konstruktsioonidele - resonantsi ettekujutamisele, hääle positsioneerimisele ja teistele traditsionaalsetele lähenemisviisidele. Pigem keskendutakse oma laboratooriumides spetsiifilisemalt psühholoogiliste, akustiliste ja aerodünaamiliste aspektide eristamisele. Vokaalpedagoogidel ja hääleteadlastel on sama eesmärk – defineerida ja mõista hea laulmise erinevaid parameetreid. Osa lauluõpetajaid on otsustanud jääda traditsionaalsete meetodite ja terminoloogia juurde, mis ei ole tingimata vale, kuna nende meetodite abil on koolitatud häid lauljaid. Aga üha rohkem aktsepteerivad traditsionaalseid meetodeid pooldavad vokaalpedagoogid hääleteadlaste panust vokaalpedagoogikasse (Stark, 2003). Siinkohal ei saa ka tänapäeva vokaalpedagoogid oma teadmatust välja vabandada info puudumisega, kuna modernsed tehnikad hääleanalüüsiks ja selle sisemise töö vaatlemiseks on tootud meieni läbi tehtud uurimuste (Williams, 2013). Hääleteaduse uurimused on laienenud isegi neuroloogiliste teadusteni, kus uurijad uurivad füüsiliste ja neuroloogiliste aspektide mõju laulmisele. Vokaalpedagoogikas on uute oluliste suundadena välja kujunemas tervikuks ühendunud hääleteadus, arstiteadus ja hääleteraapia, mis koolitab häälehäiretele ja –teraapiale, hääleanalüüsise mõõtevahenditele ja näitlejate kõnehääle treenimisele keskendunud spetsialiste. Tänapäevane konservatoorium on meistri-õpipoisi õpetamismudelil palju üle võtnud – muusikuks õppimise, muusika kirjanduse, kuuldeliste õpingute ja teiste praktiliste õppeainete osas, mis puudutavad muusika tegemist. 21. sajandi algusest on näha, et üks-ühele - meistri ja õpipoisi õpetamismudelil põhinev õpetamine on vokaalpedagoogikas endiselt esmane ja ka kõige arendavam viis Euroopa kanoonilises traditsioonis, mis leiab tänapäeval üldiselt aset konservatooriumides ja ülikoolides. Küll aga tuleb silmas pidada, et senisel traditsioonilisel õpetamisviisil tuleb arvesse võtta erinevate muusikaliste kultuuride, stiilide ja tehnikate kvantitatiivset kasvu, mis paneb senise Euroopa kanoonilise lähenemise vokaalpedagoogikale olukorda, kus tuleb mõelda ajakohastele muutustele (Harrison & O'Bryan, 2014).

Viimastel aastatel on vokaalpedagoogilist ettevalmistust pakkuvate koolide arv kasvanud märkimisväärselt, õppekavad on laienenud sisaldades hääleteaduste alusaineid, õpetamismeetodeid ja vastavat kirjandust. Selline uus õpetamissüsteem toodab artiste, kes on samaaegselt hästi ettevalmistunud edukaks karjääriks nii laulja kui ka õpetajana. Kuid antud situatsioonil on ka pahupool – nende paljude erinevate treeningprogrammide vältimatuks

tagajärjeks on asjaolu, et neid on läbinud ka need tudengid, kes pole omandanud professionaalsel tasemel lauluoskust. Nende tudengite/tulevaste vokaalpedagoogide avalikud esinemised on muusikaliselt ebatäpsed, halva diktsiooniga, demonstreerivad ebatäpset vokaaltehnikat ja esitavad oma hääletüübile ebasobivat muusikat. Hoolimata ebapiisavast lauluoskusest on neil siiski olemas ülikooli lõputunnistus, mis annab neile õiguse ja võimaluse asuda tööle vokaalpedagoogina õpetama tulevast põlvkonda. Vaadates tulevikku, tuleb teha rohkem tööd selle nimel, et olla kindlad ülikooli lõpetanud lauljate soovis õpetada ning samaväärses oskuses ka ise laval lauljana veenvalt üles astuda (Harrison & O'Bryan, 2014).

Teadlased on andnud oma panuse vokaalpedagoogika arengule läbi oma uurimistööde tulemuste. Vaadates tulevikku on oluline teadlaste panus ühendada vokaalpedagooge koolitavate haridusasutuste panusega, et mitte kinni jääda vanadesse õpetamismudelitesse.

1.3. Professionaalse vokaalpedagoogi pädevused

Inimese hääl on üks looduse suurimaid imesid – meie hingamine, neeluklapp, seda toetav paindlik muskulatuur, koordineerimine kõriga hingamisel hääletekitamiseks, vokaaltrakt, huuled, suulagi ja keel – kõikidest nendest osadest moodustub tähelepanuväärne süsteem, mille tundlikkust on raske määratleda. Hääleaparaadi töös osalevate lihaste arv, väikeste muudatuste keerukus ja närvid, mis kontrollivad hääletekitamise ajal lihaskonna tööd ning hääleaparaadi muskulatuur ja närvisüsteem, mis on kõige keerulisem osa inimese kehas (Dimon, 2010). Inimhääl on ka elu erinevate aspektide lahutamatu osa – mis on mõjutatav emotsionaalselt, hingeliselt, psühholoogiliselt, intellektuaalselt ja füüsiliselt. Hea tervise juures laulja on ka hea tervise juures elusolend (Smith & Chipman, 2007). Tänapäeval on vokaalpedagoogika stiilide, filosoofiliste vaadete ja rahvuslike traditsioonide kogum, mida on õpetajad oma õpilastele edasi andnud juba aastasadu. Erinevate õpetamisviiside üldine eesmärk on asetada põhiohk häälesõbralikule vokaaltehnikale, mis omakorda soosib tehnilist ja kunstipärast laulmist (Harrison & O'Bryan, 2014). Seetõttu on lauljate koolitamisel oluline juhtida kohe alguses tähelepanu õigele laulmisele, mida soosivad loomulik kehahoid ja hingamine, vaba toonitekitamine, kõlav hääl, ilmekus, selge hääldus ja võimalikult puhas intonatsioon (Härma & Sepp, 2014).

1.3.1. Õpetamine ja õppimine

Lauljad kuulevad oma häält läbi luude, kust liigub enamus helist kõrva, kuhu see jõuab moonutatud kujul. Nad peavad juhinduma rohkem kehalisest tunnetusest, mis võib osutada kättesaamatuks. Nad peavad suutma õppida ja õpetada ilma instrumenti ja selle õppimisega/õpetamisega kaasnevat tehnikat nägemata (Shorter, 2006). Seetõttu on lauljaks õppimist ja nende õpetamist igakülgsest mõista ja suunata oluliselt keerulisem, kui mõne muusikainstrumendi puhul, kus nii instrument kui ka mängimise ajal tegutsevad kehaosad on väliselt täiesti nähtavad. Aga olenemata sellest, et erinevate inimeste hääleorganid on erimõõtmetega (nt suuõõs võib olla lai, kitsas, kõrge, madal, pikk, lühike), siis nende ehituslik põhilaad on ikkagi sama ja see põhjendab hääle koolitamiseks ühtsete aluste rakendamise (Kuus, 1961).

Esmane nõue laulmise õppimisel ja õpetamisel ei ole mitte hääleaparaadi treenimine ja arendamine, vaid selle loomulikku tööd takistavate elementide identifitseerimine ja teadmine, kuidas taastada naturaalse alghääle seisundit (Dimon, 2010). Võttes arvesse, et igal lauljal on sama eriline ja kordumatu hääletämber, nagu tema sõrmejalgki, siis on oluline välja kujundada teadlikkus sellest, millise tundega kasutab laulja oma häält siis, kui ta parasjagu kedagi teist ei imiteeri. Alates sünnihetkest vormivad meie alghäält meid ümbritsevad inimesed ja meediavahendusel kõlav helitehnikute poolt töödeldud muusika. Imiteerimine võib olla nii õnnistus, kui ka needus, kuna lapseas ei ole võimalik eristada tervislikku ja loomulikku häälekasutust ebaloomulikust ja kahjulikust häälekasutusest (Brown, 1996). Ka nõ rikutud kõnekeel – teadlik või alateadlik, võib raskendada vaba hääletekitamist ja takistada ligipääsu loomuliku hääle tekitamisele. Seetõttu alustatakse teatud juhtudel laulja kõnekeelega parandamisega, proovides leida üles varases lapseas eksisteerinud väliste tegurite mõjutuste vaba ja loomulikku alghäält (Smith & Chipman, 2007).

Laulmise õppimisel on esimesteks tingimusteks loomulik kvaliteetne hääl ja võime eristada helikõrgusi. Lisaks peab laulja olema suuteline eristama hääle kvaliteete (värving ja rikkus), intensiivsust (valjus) ja fraseerimist (dünaamika ja nootide grupeerimine). Mitme juhendaja (hääleseadja ja lauluõpetaja) olemasolu laulja kujunemisprotsessi juures arendab lauljat mitmekülgsest - hääleseadja arendab erinevate harjutuste abil hääle kvaliteeti, ulatust, dünaamilist diapasooni ja kontrolli, samal ajal kui lauluõpetaja tegeleb repertuaari,

nüansirikkuste, fraseerimise, stiilide ja interpretatsiooniga. Alustada võib hääleseadjaga ning hiljem võtta juurde lauluõpetaja. Mõned õpetajad praktiseerivad mõlemat korraga, mis ehk pole kõige kasulikum, sest õpetajate meetodid erinevad üksteisest ja võivad õpilase segadusse ajada (Hong, 2003).

Lauluõpetajad on alati kasutanud kujutlust andmaks õpilastele edasi erinevaid ideid ja see on suurepärase viisi laulmise õpetamiseks. Aga lisaks elavale kujutlusvõimele peaks igal vokaalpedagoogil olema teoreetiline teadmine sellest, mis nende õpilaste hääleaparaadis reaalselt toimub, et need erinevad kujuteldavad tegevused oleks tõhusad ja tõesed. Seega peaks professionaalsel vokaalpedagoogil olema kolm võrdväärselt olulist tahku: vaistlik tunnetus, elav kujutlusvõime ja teoreetiline informatsioon ja kõik neid kolme peaks ühendama kreatiivsus (Williams, 2013). Kahtlemata on ka kujutlusel oluline roll hääle tekitamise protsessis, kuid see üksi pole kriteerium harjutamiseks ja juhendamiseks – oluline on ikkagi eelkõige tegevuse sisu, mis paneb õpilase emotsioonid tema kasuks tööle (Sliževski, 2012).

Õppimise käigus toimuvad laulja hääleaparaadis muutused - mõned lihased saavad tugevamaks, võivad oma mahus kasvada ja kuju muuta ning teadus ja praktika näitavad, et lihaste tegevuse igasuguste valeharjumuste kõrvaldamine ja uute, õigete juurutamine jääb peaaegu alati küllaltki pika ajavahemiku piiridesse (Kuus, 1961). Kui laulja valdab vokaaltehnikat piisavalt, siis võib ta oma häälega teha kõike, mida soovib. Kui aga mõnikord saab pala esitada erilise vabadusega ja hiljem ei õnnestu enam sama seesmist vabadust korrata, siis see võib viidata asjaolule, et laulja ettevalmistuses leidub veel juhuslikkust või hakkavad endast märku andma ebakohad ja hälbed hääletekitamises (Põdra, 2013).

Ka lavaliste esinemisostkuste õpetamine õpilasele on oluline – kui tahta laval publikule edasi anda laulu mõtet ja loo olemust, peab oskama unustada esinemise tehnilise poole. Esinemise ajal ei saa enam mõelda, kuidas mingit nooti võtta või miks klaverisaatja valele klahvile vajutas. Publik võib andestada mõne sõna segi ajamise, intonatsioonivääratuse või muu muusikalise apsu, kui kogu esitus tervikuna on nauditavalt professionaalne ja vastuvõetav (Tammer, 2009).

1.3.2. Vokaalpedagoogilised oskused ja teadmised

Mida rohkem tunneb lauluõpetaja hääleaparaadi ehitust ja selle füsioloogiat, seda kergem on tal erinevates hääldes orienteeruda ja neid kujundada rakendades erinevaid meetodeid ja leides õpilasele või hetkesituatsioonile sobivaima. Kõik vokaalmeetodid ja -tehnikad annavad paremaid tulemusi siis, kui kehahoiak on tasakaalustatud ning põhineb koordineeritud ja aktiivsel lihastööl (Sliževski, 2012). Iga vokaalpedagoog peaks hoolimata oma hääleliigist (sopran, alt, bariton jne) oskama sama edukalt kujundada kõigi õpilaste häält, olenemata nende hääleliigist. Selleks omakorda on oluline tunda hääle kujundamise aluseid ja nendest tulenevalt aru saada hääleorganite vajalikest funktsioonidest erinevate hääleliikide puhul (Kuus, 1961). Tsiteerides siinkohal vokaalpedagoog Linda Sauli (Põdra, 2013, lk 72) “*Olen veendunud, et õpetaja peab suutma igasugust häält seada, olgu see loomulikke eelduste juurest kõrvale kallutatud, materjali poolest kasin või külluslik.*”

Lauljate õpetamisel on määrava tähtsusega häälematerjaliga sobiva ja eakohase repertuaari valik ning sobiva õpetamismeetodi rakendamine õpilase eale, laulu raskusele ja stiilile vastavalt (Härma & Sepp, 2014). Oluline on olla hästi kursis poiste vokaalpsühholoogiaga, et olla teadlik sellest, kuidas tuleks nende häälemurdeas olevaid hääli (vanuses 11-15) treenida, kuna nende kõri suurus ja häälepaelte pikkus on pidevas muutumises ning dikteerib hääleulatust ja hääletekitamist (Ashley, 2008). Võrreldes vanemate muusikastiilide õpetamisega, nagu jazz ja klassikaline muusika ja muusikaliteater on tänapäeval laulustuudiotest ja ülikoolides õpetatava pop-muusika vokaalpedagoogika alles oma arengutee alguses. Populaarne muusika on kaasaegse ühiskonna oluline osa alates 1950. aastast, kui kerkis esile muusikastiil *Rock and Roll*. Sellest ajast on see arenenud ja jagunenud erinevateks teisteks stiilideks, nagu *Rock, Soul, Dance, R&B, Funk, Reggae, Indie, Country, Folk* ja *Metal*. Nende muusikastiilide õpetamisel on tähtsal kohal laulja isikupära, tänu millele avaneb võimalus jõuda maailma suurimale muusikaturule (Harrison & O'Bryan, 2014). Professionaalse vokaalpedagoogi roll selle juures on omada oskust õpetada populaarset muusikat viljelevaid lauljaid kasutama oma häält tehniliselt õigesti säilitades lauljale isikupärased häälekvaliteedid ilma, et laulja kõlaks nõ “treenitult” või “ooperilikult” (The Prof..., 2016).

Klassikalise ja populaarse muusika õpetamise puhul on oluline teadlikkus nende kahe stiili mitmetest fundamentaaletest erinevustest – nt klassikalises muusikas on kehahoiak staatiline, populaarses muusikas dünaamiline. Kõriasend on klassikalises muusikas madaldatud, populaarmuusikas tõstetud. Hääletämber on klassikalises muusikas puhas treenitud toon (enamasti peatoon, kaetud toon), populaarses muusikas võimalikult naturaalne toon, rinnahääl, registrite segunemine, nasaalsem tämber. Rütm on klassikalises muusikas enamjaolt löögi-peale ja rubatos, populaarses muusikas on sünkopeeritud rütmid. Klassikalises muusikas lauldakse ja õpitakse lugusid noodi järgi, populaarses muusikas pigem kuulmise järgi. Klassikalises muusikas ei esine väga hääle-efekte, küll aga esineb populaarses muusikas erinevaid tämbrimoonutusi, kärinaid, murdumisi ja häälega hingamisi jne (Harrison & O'Bryan, 2014).

Hääleaparaadi väärja ja ebasobiliku kohtlemise korral võib hääleaparaat ka “rikki” minna ja ülepingutuste tagajärjeks on tihti häälepaelte verevalumid või “sõlmed” (Vurma, 1996). Hääleprobleemid on lihtsad tulema meid ümbritsevas müra-rikkas keskkonnas, nagu auto või lennuk. Samuti võivad häält väärja kasutamise korral kahjustada lavatagused õnnitlused, koorijuhtimine, kisakoori juhtimine jne (Stataloff, 2006). Probleemi tekkides hakkavad häälekurrud punetama ja tursuvad, häälepilu ei sulgu enam korralikult ja hääle läheb kähedaks ehk nagu rahvas on harjunud ütleva, hääle läheb ära. Võib olla tekkinud larüngiit ehk kõripõletik, kõri limaskestast ja kudede põletikuline seisund. Pikemat aega häält üle koormates võivad tekkida häälekurdudele ka nn lauljasõlmed (healoomulised kasvaja moodustised). Kõva hääle tehes tõukuvad häälepaelad tugevasti üksteise vastu. Sellest tekib limaskestale esialgu väike verevalum, mis pideva ülekoormuse tagajärjel muutub vähemärgatavaks paksendiks ehk sõlmekeseks. Tekkinud sõlmekesest tõttu ei saa jällegi häälepaelad korralikult sulguda ning taas on häälekähedus käes. Sellise häälehäire vastu tabletti ei ole. Paksendeid küll opereeritakse, kuid vale häälekasutuse korral tulevad need tagasi. Säästva kõnerežiimi ja korregeeritud kõnetehnika korral võivad sõlmekesed mõne kuuga ise kaduda. Kui aga vigastus on juba väga suur, võib hääle kähisevaks ja kõlatuks jääda (Häälepaelte ülekoormus..., 2008). Seetõttu on oluline omada teadmisi ka õpilaste hääleprobleemidest, nende tekkepõhjustest ja osata neile pakkuda lahendusi. Igasugune liigne surve häälepaeltele on kahjulik ning võib põhjustada hääle patoloogiaid, mida tuleb juba ravida hääleterapeudi abiga (Smith & Chipman, 2007).

Kuigi õige treeninguga on võimalik oma häält erinevates keskkondades seda kahjustamata kasutada, siis paraku tuleb tõdeda, et paljudel hääleprobleemidega inimestel, isegi lauljatel, on oma kõnehääle treenimisega väike kokkupuude või puudub üldse, võttes arvesse, et paljudel juhtudel on just kõnehääle treenimine aidanud lahendada lauljate vokaaltehnilisi probleeme (Stataloff, 2006). Seega võib öelda, et vokaaltehnika on vajalik rääkimisel ja laulmisel nii tooni parandamiseks kui ka toime tulemiseks haigena, stressi seisundis laulmisel või kui häälega on probleeme. Edasijõudnute tasemel on oluline teadlikkus erinevate muusikastiilde vokaaltehnikatest - ooper, popmuusika, rokk ja džäss – kõik vajavad lähtumist erinevast baasist (Hong, 2003). Uno Loop (2009) on öelnud, et kõikidele lauljatele ei sobi iseäralik kähisev-korisev või muu sarnane laulustiil, seda enam, et selle viljelejaid on terve maailm täis, ning sellise katsetamise puhul on alati oht, et väga paljudele lõpeb see lihtsalt häälepaelte põletikuga, mitte maailmakuulsusega (Tammer, 2009). Seega on oluline vokaalpedagoogina õppida tajuma, kui palju kujundamata häälel on võimeline koolitamisel tämbri, ulatuselt ja tugevuselt täiustuma. Hääle arenemise ulatuse ja kvaliteedi juurdekasvu ettenägemiseks tuleb tajuda, kui palju antud hääle juba loomupäraselt resonaatorites resoneerib, kas kõri ja neelu tegevus on sealjuures soodsas seisundis, kas hingamislihased on küllalt treenitud. Kui aga kuulmistaju ei ole häälekooliliste funktsioonide hindamiseks küllalt õige, siis võidakse hääle kujundamisel suuri vigu teha (Kuus, 1961). Kui vokaalpedagoog ei teadvusta endale oma õpetamisoskustest tulenevate võimete piire, siis võib tema võimete limiteeritus pidurdada õpilase arenguprotsessi.

Kompetentsel vokaalpedagoogil on ka oskus saata lauluõpilast klaveril, olla kannatlik ning innustada ja julgustada teda (Harrison, Who am I?..., 2016). Delikaatse klaverisaate tagab osaliselt laulu analüüs, mille käigus tuleks leida loo sõnum läbi teksti, mängida meloodiat koos harmooniaga, leida loole sobilik rütmika ja tempo, leida solistile sobilik helistik ja vastavad mänguvõtted (Lauk, 2012).

Kokkuvõttes on vokaalpedagoogi teadmiste ja oskuste amplituud üsna lai - teadmised laulmist puudutavatest füüsilistest aspektidest (hääleaparaadi ehitus ja füsioloogia), laulja individuaalsuse austamine, teadmised repertuaari sobilikkusest, teadmised ealistest iseärasustest, häälehäiretest, erinevate muusikastiilide õpetamisest ning kuuldelised, keelelised ja organisatoorsed oskused ja oskus saata lauluõpilast saateinstrumendil. Professionaalse vokaalpedagoogina tuleb silmas pidada ka seda, et õpilased, keda me

õpetame, on paljude erinevate mõjutuste tulemus – tihti ka teiste vokaalpedagoogide mõjutuste tulemus. Kui õpilane tunneb, et talle sobib mõni teine õpetaja või õpetamismeetod paremini, siis professionaalse vokaalpedagoogina tuleb õpilasele soovida edu ja loota, et tal hakkab uutes tingimustes paremini minema. Õpetaja ülesanne on olla oma õpilasega võimalikult aus õpilase laulja potentsiaali ja vokaalsete võimete osas ning toetada neid läbi ühise koostöö arendamiseks neid võimeid (Brown, 1996).

1.4. Jazzmuusika õppekava aastatel 2002-2015

Õppeasutuse ajalugu ulatub 1952. aastasse, kui Tallinnas loodi Tallinna Kultuurharidusala Kool (hilisem Tallinna Kultuurharidustöö Kool), kus alustati spetsialistide koolitamisega raamatukogude ja kultuurimajade jaoks. Aastal 1960 toodi õppeasutus ruumide kitsikuse tõttu üle Viljandisse ja 1980. aastate lõpul jõuti arusaamiseni, et ka kultuuriala töötajal peab olema kõrgharidus, kuna järjest rohkem oli kõrgharidusega spetsialiste. Et kehtinud üleliidulised ettekirjutised nägid ette suure koosseisuga kõrgkooli, nimetati väikelinna rajatud õppeasutus mitte instituudiks, vaid kolledžiks. 1991. aasta sügisel alustaski tööd kultuurialast kõrgharidust andev õppeasutus Viljandi Kultuurikolledž. Traditsioonilistele erialadele - raamatukogundus, koori- ja tantsujuhtimine lisandus mitu uut: rahvamuusika, vokaal-instrumentaalansamblike juhtimine ja mitmed teatrirakenduslikud erialad (butafoor-dekoraator, valgus-ja helirežissöör, näitejuht-teatritöö korraldaja) (Ajalugu..., 2016).

Aastal 2002/2003 avanes esmakordselt muusikahuvilistele tudengitele võimalus õppida jazzmuusika õppekaval, kus oli kaks õppesuunda. Jazzmuusika õppekava (240 Euroopa ainepunktisüsteemi ainepunkti, edaspidi EAP) koosnes kõrghariduslikest ainetest, eriala teoreetilistest ainetest, eriala rakenduslikest ainetest, eriala tehnoloogilistest ainetest, valikainetest, spetsialiseerumisvaldkonnast ning praktikast ja lõputööst. Kõrghariduslike ainete alla käisid filosoofia/esteetika, isiksuse- ja sotsiaalpsühholoogia, omakultuur ning sotsioloogia ja kultuurantropoloogia ja üks kohustuslik võõrkeel (saksa või inglise). Eriala teoreetiliste ainete alla käisid improvisatsioon, muusika kuulamine ja analüüs, muusikaajalugu, pop-jazzmuusika ajalugu/jazzmuusikalugu, rahvapillid ja -muusika, regilaul, teadus- ja loometöö metodoloogia. Eriala rakenduslike ainete alla käisid ansambel,

arranžeerimine, harmoonia, hääleseade ja laul, praktiline harmoniseerimine klaveril, põhipill, lisapill, rütmika ja solfedžo (Õppekava “Jazzmuusika”..., 2002/2003).

Valikainetena sai valida järgmiste ainete vahelt – kitarristuudio, koor, muusikahariduse alused, muusikasotsioloogia, muusikavormi analüüs, praktiseerimisoskuse analüütiline kursus, põhjamaade rahvaste muusika, soome-ugri rahvaste muusika ja vabaimprovisatsioon. Spetsialiseerumismoduleid oli kaks – muusik-tehnoloogi ja pilliõpetaja suund (Õppekava..., 2002/2003).

Õppekava „Jazzmuusika“ õpiväljunditele tuginevalt pilliõpetaja eriala läbinud üliõpilane teab ja mõistab hariduse, pedagoogika, pedagoogilise psühholoogia ja arengupsühholoogia peamisi mõisteid, tõekspidamisi ja seaduspärasusi ning rakendab neid jazzmuusika õpetamisel (Õppekava “Jazzmuusika”..., 2016).

1.4.1. Pilliõpetaja suuna õppeainete sisuline osa

Kuna antud töö keskendub pilliõpetaja suuna laulu eriala vilistlastele, siis edaspidi on käsitletud otseselt vokaalpedagoogi kutset puudutavad ained.

Pilliõpetaja suuna alt leiab sellised õppeained, nagu praktiline harmoniseerimine klaveril, põhipill, põhipilli didaktika ja hääleseade ning laul. Üldainetest arengupsühholoogia, pedagoogiline psühholoogia, kasvatusõpetus, pedagoogika alused ja ülldidaktika. Eriala metoodiliste ainete all on ansambli- ja orkestritöö metoodika ning dirigeerimine, C. Orffi süsteemi alused, pillide tundmine, pilliõpetamise metoodika ja praktiseerimisoskuse analüütiline kursus. Praktika alla käis pedagoogiline praktika (Õppekava..., 2002/2003).

Laulu eriala didaktika eesmärgiks on õppekava kohaselt tutvustada laste laulma õpetamise üldisi metoodilisi aluseid nii teoorias kui ka praktikas. Omandada laulutehnilised võtted ning nende edasiandmisoskus, arvestades õpilaste eeldusi, võimeid ja psühholoogilist tausta. Anda professionaalse pop-jazzlaulu õppeks ja õpetamiseks tarvilik informatsioon. Õppekursuselt saadud teadmised hõlmavad ülevaadet laste laulmaõpetamise metoodilistest võtetest, lauluõpetaja tööülesannetest, spetsiifikast, üldistest lähtekohtadest, probleemidest ja põhimõtetest. Kursusel läbitav pop-jazzlaulu metoodika baseerub õppekava kohaselt maailmas

enimlevinud ja aktsepteeritud õppematerjalidele ning USA Berklee kolledžis ja Soome Sibeliuse Akadeemias rakendatavale metoodikale (Õppekava..., 2002/2003).

Paralleelselt põhipilli didaktikaga toimus pedagoogiline praktika, mille eesmärgidena on välja toodud üliõpilaste õppe- ja kasvatusteduslike teadmiste integreerimine muusikakooli tegelikkusesse. Kursus algab vaatluspraktikaga ja läheb üle tundide andmisele koos mentoriga. Kursuse läbinud õpilane omandab õppekava kohaselt oskuse analüüsida oma tööd, plaanida oma pedagoogilist karjääri, kaasata õppetöö planeerimisse teisi õpetajaid ja lapsevanemaid, tunneb ja oskab rakendada individuaal- ja grupitöö meetodeid erievates vanuseastmes õpilastega töötades (Õppekava..., 2002/2003).

C. Orffi süsteemi aluste eesmärgiks on anda ülevaade Orffi pedagoogika ajaloost. Tutvustatakse C.Orffi muusikapedagoogilisi eesmärke ja põhimõtteid ning nende rakendusvõimalusi Eesti koolimuusika kontekstis. Lähema vaatluse all on erinevad muusikalised tegevused - rütmiõpetus, kõnehääle kasutamine, laulmine, liikumine, pillimäng ja muusika kuulamine. Käsitletakse aine õpetamise meetodeid ja tunniprotsessi läbiviimist. Ja loomulikult on põhipilli suunamoodulis IV osa pedagoogilist praktikat, mille sisu on peatüki alguses juba lahti kirjutatud (Õppekava..., 2002/2003).

Laulu eriala spetsiifikat otseselt puudutavaks õppeaineks oli hääleseade ja laul, mille õppekavast tulenev eesmärk on anda teoreetilisi teadmisi hääleseade õpetusest ja tegeleda hääle kujundamisega ning erinevate laulustiilidega. Tutvustada teoreetilisi põhitõdesid, praktilisi hääleharjutusi, laulude ettevalmistamist ja õppimist. Iseseisvaks tööks on ette nähtud repertuaariotsingud, laulu transponeerimine sobivasse helistikku, stilistika ja muusikakuulamine (Õppekava..., 2002/2003).

Põhipilli õppeaine eesmärgiks on õppekava kohaselt nõudliku pop-jazz laulu repertuaari esitamiseks vajaliku vokaaltehnilise põhja väljaarendamine. Selle õppeks ja õpetamiseks vajaliku informatsiooni andmine. Tudengite võimete avastamine ning nende kava kindel arendamine (Õppekava..., 2002/2003).

1.4.2. Õppeaastad 2003-2006

2003. aastal toimus järjekordne nimemuutus ja Viljandi Kultuurikolledžist sai Viljandi Kultuuriakadeemia. Seoses muudatustega Eesti haridusmaastikul ja juhindudes vajadusest tagada maksimaalne võimalik õppekvaliteet, allkirjastati 2005. aasta augustis ühinemisleping Tartu Ülikooliga (Ajalugu..., 2016).

Õppeaastatel 2003/2004 ei toimu õppekavas muutusi. 2004/2005 õppeaastal muutub õppekava sisuline osa – muutuvad õppeainete ainepunktlikud mahud, õppekavast kaovad ära regilaul, rahvapillid- ja muusika, lisandub Eesti rahvamuusika. Eriala tehnoloogiliste ainete alt kaovad ära miksingute tehnoloogia ja analüüs (Õppekava Jazzmuusika..., 2004/2005). Õppeaastatel 2005/2006 muutuvad õppekavas taaskord ainepunktlikud mahud (Õppekava “Jazzmuusika”..., 2005/2006).

1.4.3. Õppeaastad 2006-2009

2006/2007 muutuvad ainekavas ainepunktlikud mahud, õppekava ülesehitus ja ainete sisuline osa. Teise mooduli all on põhipilli õpetamise metoodika, mille eesmärk on muutunud üleüldisemaks ja laienenud kõikidele instrumentidele, ehk anda teadmised ja oskused pillimängu algõpetuse metoodikast. Selles aines saab metoodilised juhised õpilase muusikalise arengu kavandamiseks, käsitletakse tööd erinevate pillimängu elementidega: kehahoiak, pillihoid, suudim, hingamine, sõrmetehnika jm. Pedagoogiline repertuaar, enimesinevad probleemid pillimängu õpetamisel ja nende võimalikud lahendused. Pilliõpetamise metoodika, mille eesmärgiks on anda üliõpilastele teoreetilisi teadmisi ja praktilisi oskusi instrumendi õpetamisel. Õppekavast ei leia enam lauljatele sellist ainet, nagu hääleseade ja laul. Teise mooduli alt leiab uutest ainetest muusikahariduse alused, mille eesmärgiks on tutvustada Eesti muusikaharidussüsteemi, selle kultuurilisi lähtekohti, põhilisi probleeme, arengusuundi ning muusikaharidust reguleerivat seadusandlust. Ja pillide tundmine, mille eesmärgiks on anda pilliõpetajale vajalike baastadmiste andmine orkestrites kasutatavate instrumentide kohta (Õppekava “Jazzmuusika”..., 2006/2007).

2007/2008 ei toimu õppekavas suuremaid muutusi. Õppeaastatel 2008/2009 ja 2009/2010 muutuvad vähesel määral moodulite ainepunitilised mahud (Õppekava “Jazzmuusika”..., 2008/2009; 2009/2010).

1.4.4. Õppeaastad 2010-2014

2010/2011 õppekava raames on endiselt võimalik spetsialiseeruda pilliõpetaja või muusik-tehnoloogi erialale. Õppekava ülesehituslikus osas muutusi pole toimunud. Küll aga on spetsialiseerumisoodul II alla juurde tekkinud ansambli- ja orkestritöö praktika, mis näeb ette ühe isetegevusliku ja ühe kutselise muusikakollektiivi proovi vaatlust, mille käigus vormistatakse kirjalik ülevaade kahe teose ettevalmistamise protsessist ja lisaks limiteeritud aja jooksul töö praktikaorkestriga ning kirjalik refleksioon protsessist. Veel on lisandunud pedagoogiline repertuaar I ja II, millede eesmärgiks on omandada pedagoogilises töös vajaminev repertuaar. Aine sisaldab endas õppejõu poolt valitud repertuaarinäidete analüüsi, keskendumist rütmikale ja harmoonilistele struktuuridele eraldi. Probleemkohtade analüüsi, meetodite väljatöötamist vastavate probleemkohtade omandamiseks. Iseseiseva repertuaaripaketi koostamist vähemalt kahe erineva taseme jaoks ja presentatsiooni (Õppekava “Jazzmuusika”..., 2010/2011).

Õppeaastal 2011/2012 muutub pilliõpetaja eriala moodulis õppeaine ansambli- ja orkestritöö metoodika nimetus ansamblitöö metoodikaks, mille eesmärgiks on ansambli juhendamiseks vajalike baasteadmiste andmine. Ja ansambli- ja orkestritöö praktika muutub ansamblitöö praktikaks, mille läbinud üliõpilane oskab iseseisvalt juhendada praktikaansamblit, ette valmistada noodimaterjali proovideks ning on suuteline ette valmistama ja läbi viima proove ansamblitega, suutma kirjeldada proovi kui protsessi dünaamikat – ehk siis orkestri juhendamise metoodika ja praktika osa kaob ära. 2012/2013 ei toimu õppekavas muutusi (Õppekava..., 2010/2011; 2011/2012; 2012/2013).

Õppeaastal 2013/2014 võib leida pilliõpetaja spetsialiseerumismoodul II alt õppeainete vähenenud koosseisu, kuhu on alles jäänud ansamblitöö metoodika, ansamblitöö praktika, arranžeerimine II, rütmika II, pilliõpetuse didaktika ja põhipilliõpetuse didaktika (Õppekava “Jazzmuusika”..., 2013/2014).

Põhipilliõpetamise didaktika eesmärgid saavutatakse loengute ning praktikumide kaudu antud teadmiste ja oskuste pilliõpetamise didaktikast, metoodikast ja tehnikatest. Antakse edasi teadmised ja oskused tööks erinevas vanuseastmes õpilastega erialavaldkonnale kui ka üldpedagoogiliste baasainete teadmistele toetudes. Kujundatakse oskused tunni, õpilaste iseseisva töö ja õpikeskkonna planeerimisel. Antakse oskused pedagoogilise repertuaari valikuks ja harjutusülesannete püstitamiseks ning teadmised interpretatsioonipedagoogikast ja selle rakendamisest töös õpilastega. Ühtlasi on see õppekava ka viimane, mis kannab nime “Jazzmuusika”, kuna edaspidine õppekava on nimetuse all “Muusika” (Õppekava “Jazzmuusika”..., 2013/2014).

1.5. Koolimuusika õppekava aastatel 2007-2015

Koolimuusika õppekava avati Viljandis aastal 2007, mistõttu antud peatükk hõlmab õppekavasid alates 2007/2008 õa. Koolimuusika õppekaval omandab üliõpilane kolmeaastase õppe käigus humanitaarteaduse bakalaureusekraadi. Õppekava eesmärgiks on anda muusikaalne kõrgharidus rõhuasetusega muusikapedagoogikale kas koolimuusika, instrumendi-, vokaalpedagoogika või kirikumuusika valdkonnas ning valmistada üliõpilasi ette õpingute jätkamiseks magistriõppes (Õppekava “Koolimuusika”..., 2016).

Õppekava “Koolimuusika” õpiväljunditele tuginevalt:

- 1) orienteerub üliõpilane kultuuri- ja teadusloos ning seostab erinevaid õpingute jooksul omandatud valdkonnaspetsiifilisi teadmisi;
- 2) on omandanud teadmised ja oskused muusikateoreetilistes baasainetes (solfedžo, harmoonia, muusika vormiõpetus);
- 3) teab, mõistab ja oskab sünteesida erinevaid muusikastiile;
- 4) on omandanud põhipilli ja lisapilli(de) mängutehnilised oskused ning pädevused loovaks ja mitmekülgseks koosmusitseerimiseks;
- 5) teab, mõistab ja rakendab lavalise koostöö ja -kultuuri aluseid;
- 6) omab muusikapedagoogikaalaseid alusteadmisi.

Koolimuusiku eriala läbinud üliõpilane:

- 7) omab teadmisi inimhääle anatoomiast ja hügieenist ning hääle ja laulmise tehnikast;

8) teab, mõistab ja rakendab koorijuhtimise põhialuseid;

Pilliõpetaja eriala läbinud üliõpilane

9) teab, mõistab ja rakendab ansambli- ja orkestritöö põhialuseid (Õppekava..., 2016).

Õppekava (180 EAP, kolmeaastane õpe) koosneb kahest kohustuslikust alusmoodulist, kahest suunamoodulist, kahest erialamoodulist, valikainetest, vabaainetest ja bakalaureusetööst. Võrreldes jazzmuusika õppekavaga (240 EAP, nelja-aastane õpe), mis annab rakendusliku kõrghariduse, on koolimuusika õppekaval (bakalaureuse kraad) EAP-de arv väiksem ja seda üldjoontes põhjusel, et õppeaeg on lühem, mistõttu õppekavast puudub pedagoogiline praktika ja loov-praktiline lõputöö. Kõrghariduslikud alusained kattuvad jazzmuusika õppekava ainetega - filosoofia/esteetika, isiksuse- ja sotsiaalsühholoogia, omakultuur ning sotsioloogia ja kultuurantropoloogia ja üks kohustuslik võõrkeel (saksa või inglise). Alusainete teise mooduli alt leiab järgnevad õppeained: arengusühholoogia, eestikeele kirjalik eneseväljendus, teadus- ja loometöö metodoloogia ja teadustöö metoodika praktikum, mis kattuvad jällegi jazzmuusika õppekavaga. Mittekattuvad õppeained - Eesti rahvamuusika, muusika vormiõpetus, muusikahariduse alused, sissejuhatus pedagoogikasse (Õppekava "Koolimuusika"..., 2007-2015; Õppekava "Jazzmuusika"..., 2007-2015).

Kahe suunamooduli ainete alt leiab harmoonia, jazzmuusikaloo, muusikaloo, rütmika, solfedžo, arranžeerimise, arvutimuusika, C. Orffi süsteemi alused, improvisatsiooni alused, lisapilli, oreli, pillide tundmise ja praktilise harmoniseerimise klaveril.

Alus- ja suunamooduliained on võrreldes jazzmuusika õppekavaga väikeste mööndustega üsna sarnased. Nt õppeained arranžeerimine, C. Orffi süsteemi alused, rütmika, arvutimuusika on mõlema õppekava puhul täiesti sama sisukirjelduse ja mahuga. Ainenimetused on samad, aga mõned üksikud õppeained erinevad üksteisest sisukirjelduste poolest.

Praktiline harmoniseerimine klaveril on erinevatel õppekavadel erineva sisukirjeldusega – koolimuusika õppekaval on õppeaine eesmärgiks anda teoreetilised teadmised ja praktilised oskused klaverisaate kujundamiseks erinevates muusikastiilides. Oskus mängida klaveril kolmkõlasid ja septakorde pööretega, duuri II-V-I järgnevust kolmehäälses seades kõikides helistikes, lihtsamaid rütmimuusika saatefaktuure (*beat, rock, waltz*). Bluesi vormi ja tüüpiliste järgnevuste tundmine ning oskus mängida neid klaveril, suuta mängida

diatoonilisele harmooniale põhinevat pala saatena "prima vista" (ettevalmistuseta noodist lugemine) põhimõttel. Jazzmuusika õppekava sisukirjelduses on aga antud õppeaine eesmärgiks arendada üldist klaverimänguoskust ning koordineerimist, anda teoreetilised teadmised ja praktilised oskused rütmimuusika repertuaari arranžeerimiseks klaverile, vabaneda noodipildiga seotud musitseerimisest, õppida saatma lihtsamaid palasid klaveril nii harmooniamärkide järgi kui ka kuulmisele toetudes (Õppekava..., 2007-2009; Õppekava..., 2007-2009).

Erialamooduli alt leiab sellised ühised õppeained, nagu ansambel ja põhipill. Koolimuusika erialamooduli all on koorijuhtimine, koorilaul, laul ja hääleseade, solfedžo ja pilliõpetaja suuna alla kuuluvad arranžeerimine, ansambli- ja orkestritöö metoodika, esinemispraktika, pilliõpetamise metoodika, rütmika ja stuudiotöö.

Ka erialamooduli all olevad ained kattuvad osaliselt jazzmuusika õppekava ainetega – jazzmuusika õppekavast puuduvad küll koorijuhtimine, koorilaul ning laul ja hääleseade, aga ülejäänud ained on olemas kas sama või vähesel määral õppekavast tulenevalt erineva sisukirjeldusega. Pilliõpetamise metoodika ja ansambli- ja orkestritöö metoodika sisukirjeldused kattuvad täielikult mõlemal õppekaval. Erisused saab välja tuua nt õppeaine “ansambel” puhul, mille eesmärgiks koolimuusika õppekaval on anda teoreetilised teadmised ja praktilised oskused tööks ansambelis nii solisti kui saatjana ning ansambli juhtimiseks. Selle aine läbinud õpilane teab ja tunneb ansambli juhtimise põhimõtteid, oskab esitada repertuaari erinevates stiilides, vormides ja koosseisudes, oskab juhendada oma arranžeringuid, oskab teha koostööd oma ansamblipartneritega ning esineda soleerija ja saatja rollis. Erinevalt koolimuusika õppekavast, on jazzmuusika õppekavas samanimelise aine läbinud õpilased omandanud kursuse jooksul ansambli kavas valitud palade partiid, osalenud grupi töös ansamblistina ja solistina ning omab oskust leida sobiv lähenemise muusikapala esitusstiilile vastavalt koosseisu suurusele ja muudele iseärasustele (Õppekava..., 2007-2009; Õppekava..., 2007-2009).

Erinevused tulevad sisse ka põhipilli puhul, kus koolimuusikas on selle aine eesmärgiks arendada vastava repertuaari, heliredelite, harjutuste ja noodist lugemise kaudu põhipilli mängu tehnilisi oskusi ja muusikalis-sisulist külge. Aine läbinud õpilane valdab õpiväljundite kohaselt erinevaid põhipilli mängu elemente, tunneb erinevate ajastute mängustiile, põhipilli

repertuaari ja oskab mängida noodist ilma ettevalmistuseta. Jazzmuusikas aga valdab üliõpilane mängu kõlakvaliteedi ja isikupärase mängustiili kujundamist põhipillil, ehk siis üliõpilane tunneb ja oskab mängida vastava kursuse kohustuslikke palu, põhilaade ühehäälselt ning kvintide, sekstide ja septimitega, oskab mängida minoorset kitsast ja laia seadet ning nende pöörded, analüüsida erinevaid interpretatsioone, valmistada ette kontsertkavasid kestusega 2x20 min ning omab teadmisi ja oskusi pärimus- ja jazzmuusika sünteesimiseks (Õppekava..., 2007-2009)

Uute ainetena lisandub õppekavva õppeaastal 2009/2010 Kodaly süsteemi alused ja ülevaade muusika psühhofüsioloogilisest toimest (Õppekava..., 2009/2010). Õppeaastal 2011/2012 lisanduvad uued õppeained - põhipilli ajalugu, lisapill, töökeskkonna regulatsioonid ja meistiklassid (Õppekava..., 2010-2012). Õppeaastal 2013/2014 lisandunuvad õppekavasse jazzmuusika mooduli valikained, milleks on improvisatsiooni alused, jazzteooria, jazzmuusikalugu, noodistamine ja pärimusmuusika moodul, mille all on praktiline rahvalaul, pärimustantsu praktika, regilaulu teooria ja transkriptsioon (Õppekava..., 2013/2014).

Valikmooduli ainete all on koolimuusika õppekaval elementaarteooria, eripedagoogika, folkloori õpetamise metoodika, hümnoloogia, improvisatsiooni alused, jazzmuusikalugu, liturgiline muusika, loovuse psühholoogia, muusikakuulamise- ja analüüsi praktika, polüfoonia, praktiline rahvalaul, pärimuslikud õppevahendid muusikas, pärimusmuusikaloo metoodika, pärimusmuusikalugu, regilaulmise stilistika, sissejuhatus muusikaloosse ja stuudioseadmed. Antud moodulil on jazzmuusika õppekavaga kõige vähem kattuvusi – eripedagoogika, improvisatsiooni alused ja jazzmuusikalugu ning nende ainete sisukirjeldused ei erine suuresti. Koolimuusika õppekava lõpeb bakalaureusetöö või bakalaureuseksamiga (Õppekava..., 2008-2009).

1.6. Õppekavade toetavus vokaalpedagoogi seisukohast

Kui vaadata koolimuusika ja jazzmuusika õppekavasid aastatel 2002-2015 tervikuna, siis on pilliõpetaja suuna laulu eriala üliõpilastele, kui tulevastele vokaalpedagoogidele mõeldes antud õppekava muutunud aastatega pilliõppe ja – õpetamise osas üldisemaks. Kui õppeaastal 2002/2003 oli jazzlaulu laulu põhipilli eriala didaktika ainekirjelduses eesmärgina välja toodud laulutehniliste võtete ning nende edasiandmisoskuste omandamine, arvestades õpilaste

eeldusi, võimeid ja psühholoogilist tausta ning professionaalse pop-jazzlaulu õppeks ja õpetamiseks tarviliku informatsiooni andmine (Õppekava..., 2002/2003), siis praeguseks on need asendunud üldistavalt instrumendiõpet puudutavate metoodiliste juhistega õpilase muusikalise arengu kavandamiseks, mille alla käivad töö erinevate pillimängu elementidega: kehahoiak, pillihoid, suudim, hingamine, sõrmetehnika, ergonoomika jm. Välja on toodud, et üliõpilane tunneb ja oskab põhipilli õpiväljunditele tuginevalt mängida vastava kursuse kohustuslikke palu, põhilaade ühehäälselt ning kvintide, sekstide ja septimitega, oskab mängida minoorset kitsast ja laia seadet ning nende pöörideid, analüüsida erinevaid interpretatsioone, valmistada ette kontsertkavasid kestusega 2x20 min ning omab teadmisi ja oskusi pärimus- ja jazzmuusika sünteesimiseks (Õppekava..., 2007-2015).

Koolimuusika õppekava koolimuusika valikmooduli alla lisandub õppeaastal 2013/2014 esmakordselt õppeaine vokaalididaktika, mille õpiväljunditena on välja toodud vokaalpedagoogile järgmised olulised teadmised ja oskused: kaasaegsed lauluõpetamise meetodeid; hääleaparaadi ehitus ja erinevate muusikastiilide vokaaltehnika õpetamise meetodid; erinevad vokaalõpetamise koolkonnad; metoodiliste õppematerjalide koostamine; õppetundide planeerimine ning õpilaste juhendamine; ainekava ja tööplaani koostamine ning õppemeetodite valikul oskus arvestada õpilaste ealisi ning individuaalseid iseärasusi; hääle tervishoiu põhimõtted; interpretatsioonipedagoogika põhimõtted ja laulmisel kasutatav helitehnika (mikrofon, efektiblokid, helipult) (Õppekava..., 2013/2014). Küll aga ei leia sellist õppeainet ei koolimuusika ega jazzmuusika pilliõpetaja suuna õppeainetest. Jazzmuusika ja koolimuusika laulu eriala pilliõpetajatele aga oleks vokaalididaktika olulise tähtsusega pedagoogilise praktika ja magistriõppes tehtava õpetamispraktika edukaks läbimiseks. Kui aga puudub vastav teoreetiline baas, siis saab pedagoogilist teadvust kujundavaks teguriks pigem eeskujuks oleva õpetaja tövõtete imiteerimine, kui teoorias õpitu rakendamine. Tagajärjeks on olukord, kus teoreetiline teadmine mängib praktiseeriva õpetaja või praktikandi igapäevatöös teisejärgulist rolli (Krull, 2003).

Naaberriigi Soome näitel võib välja tuua Helsingi Metropolia Ülikooli kodulehelt leitava pop-jazz muusika õppekava, kus on välja toodud spetsialiseerimismoodulite all instrumendi õpetaja, vokaalpedagoogi või muusikateooria õpetaja suunavalik. Vokaalpedagoogi õppekava all on erialast tööd puudutavate õppeainete all välja toodud kogu õppeperioodi peale 75 ainepunkti ulatuses põhipilli, mille õpiväljunditeks on oskus kasutada omandatud oskusi

loovalt demonstreerides head maitset ja esteetilist visiooni. Laulja on võimeline ette valmistama ja esitama keskmisest raskemat repetuaari ja omama oskust olla nii bändiliige kui ka selle juhendaja/liider. Kohustuslik on ka lisapill (klaver) 12 ainepunkti ulatuses, mille käigus arendatakse saateklassi oskusi ja pillimängu metoodikat. Pedagoogiliste õpingute all on muusikapedagoogika, mille väljundiks on oskus intergreerida oma teadmised teiste pedagoogiliste õpingutega ja rakendada õpitud meetodeid ning tehnikaid pop-jazz lauljate õpetamisel. Veel leiab sealt õpetamise alused, õpetaja, kui oma eriala uurija ja arendaja, õpetamisoskuste demonstratsiooni ja hindamise, ansambli juhendamise ja subjekti pedagoogika, mis hõlmab endas ülevaadet vokaalpedagoogikat puudutavates materjalidest, mida õpitakse kasutama. Praktiliste õppeainete alla käivad esinemisoskused, esinemisoskuse treenimine, vokaalpedagoogi kutseõpe, bändijuhendamine jne (Degree programme..., 2012-2013).

Tänapäeva vokaalpedagoogikas on selge see, et inimhääle pole pelgalt vaid treenitav organ – eelkõige on see kaasasündinud mehhanism, mis on disainitud töötama vabalt ja paindlikult, kui tunda selle ehitust ja teada, kuidas mitte takistada selle tööd. Täielikult mõistmata, kuidas töötab süsteem kooskõlas oleva tervikuna, jääb pelgalt vokaaltehnikatest väheks, et hääleaparaati ja selle täielikku potentsiaali õigesti kasutada (Dimon, 2010). Ka Helen Kirsi (2015) bakalaureusetöö “Rütmimuusika lauljate hääleprobleemid ja nende põhjused Ida-Tallinna Keskhaigla patsientide näitel” tulemustest tuleb välja, et lauljate häälehäirete tekkepõhjused on väga erinevad ning enamasti ei osanud nad oma häälehäire tekkepõhjust nimetada, millest järeldas töö autor, et teadlikkus selles valdkonnas on veel vähene. Ja kuigi enamuse lauljatest oli kokku puutunud hääleseadega, olid siiski tekkinud hääleprobleemid ning just sellised, mida saab hääleseade alustega kursis olles vältida.

Võttes arvesse ka seda, et TÜ VKA jazzmuusika ja koolimuusika laulu eriala pilliõpetaja suuna tudengid asuvad vokaalpedagoogidena õpetama valdavalt muusikakoolidesse, kus õpetatakse õpilasi väga erinevates vanustes, kes on väga erinevate muusikaliste võimetega ja ka erinevate terviseprobleemidega (astma, südamehaigused, füüsilised puuded, logopeedilised probleemid). Kõige sellega tuleb õpetajal laulutunnis arvestada. Alates 10.–11. eluaastast, kui algab intensiivse kasvamine, on nii poisid kui tüdrukud ebaühtlase füüsilise ja häälelise arenguga. Sellest tulenevalt on hääle kujundamine, olenevalt õpilaste kontingendist, suhteliselt komplitseeritud ja selles vanuses õpilasi vokaalselt suunata on küllaltki suur väljakutse, sest

hääle ja ka oma keha tunnetus muutub väga kiiresti. Seetõttu peab vokaalpedagoogil olema arusaam õigest laulmisest, hääleseade põhialustest ning nende rakendamisest laulmisel, sest vastasel juhul tunneb ta ennast ühes tööloigis väga abitult (Hääle kujundamisest..., 2010).

2. UURIMISTÖÖ METOODIKA

2.1. Uuritavad

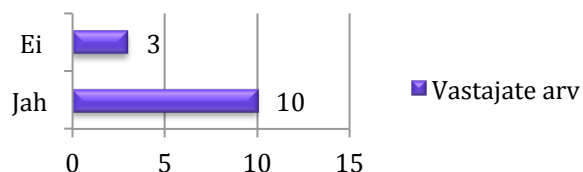
Tulenevalt magistritöö eesmärgist uurida populatsiooni kõiki liikmeid ja seoses uuritavate suhteliselt väikese üldkogumiga kasutati tulemuste valideerimisel silmas pidades kõikset valimit, mis langeb kokku TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia muusika õppekava pilliõpetaja suuna lauluerialal aastatel 2002-2015 õppinud vilistlaste üldkogumiga, mille moodustavad 10 jazzmuusika ja viis koolimuusika õppekava vilistlast - ehk eesmärgiks on uurida koosluse moodustava populatsiooni kõiki objekte (Õunapuu, 2014). Küsimustikule vastas 15-st 13 inimest – viis koolimuusika ja kaheksa jazzmuusika õppekava vilistlast, üks vilistlane jättis vastamata ja töö autor ennast valmis ei lisanud. Järgnevas tabelis 1 tuuakse välja küsimustikule vastanud vilistlased – lõpetamise aasta, õppekavade ning õppevormi järgi. Tabelis on kasutatud lühendeid JM-jazzmuusika õppekava ning KM-koolimuusika õppekava.

Tabel 1 Vilistlased õppekavade ja –vormi järgi

Lõpetamise aasta	JM	KM	Õppevorm
2006	1		päevane õpe
2008	1		päevane õpe
2009	1		päevane õpe
2010	1		päevane õpe
		1	avatud ülikool
2011	1		päevane õpe
2014	3		päevane õpe
		1	
2015		3	avatud ülikool
			2 päevane õpe
	1		päevane õpe

Vilistlastest 10ne praegune töökoht on seotud TÜ VKA-s omandatud haridusega ja kolme

puhul ei ole. Antud informatsioon on toodud ära joonisel 1.

Joonis 1 Erialase haridusega jätkamine

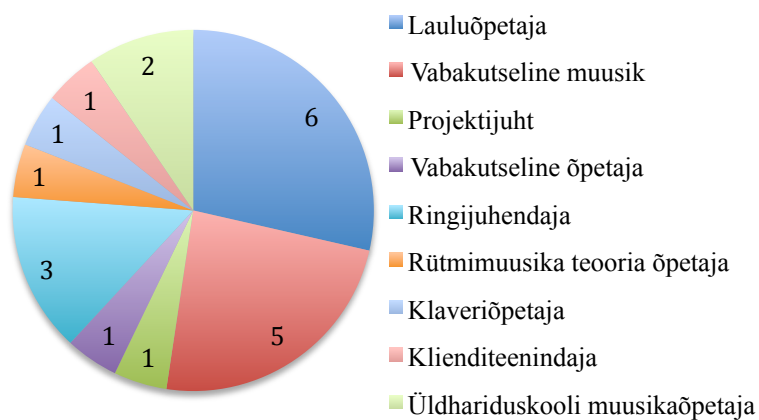
Põhjused, miks ei ole kolme vastaja töökohad seotud TÜ VKA-s omandatud haridusega:

- kestvad õpingud;
- vokaalpedagoogina töötamise soovi puudumine;
- kolimine ühest Eesti linnast teise, kus ei ole leidnud erialast tööd.

Vilistlased töötavad erialaliselt järgnevatel töökohtadel:

- muusikakool (M.Lüdig nimeline Vändra Muusikakool, Elva Muusikakool, G.Otsa nimeline Tallinna Muusikakool)
- laulustuudio,
- muusikastuudio,
- huvialakeskus,
- lasteaed,
- põhikool,
- kultuurikeskus.

Vilistlased töid välja ka ametid, kellena nad hetkel töötavad (joonis 2).

Joonis 2 Vilistlaste ametid

Vilistlastest on peale TÜ VKA lõpetamist jätkanud õpinguid samal või mõnel muul erialal 9 inimest. Esiaadasised õpingud: muusikapedagoogika magistratuur (neli mainingut); folkmuusika uurimise magistratuur; laulu erialased õpingud välismaal; pärimusmeditsiin; pärimusmuusika (kaks mainingut); helilooming.

2.2. Andmete kogumine

Käesolev magistritöö kätkeb endas kombineeritud uurimust, sisaldades ühtaegu nii kvantitatiivse kui ka kvalitatiivse teadusliku töö elemente. Kvalitatiivse meetodina kasutati käesoleva töö teostamisel avatud lõpuga kirjeldavaid küsimusi, millede eesmärgiks oli mõista ja tõlgendada vilistlaste seniseid õpetamiskogemusi ja läbitud õppekavaga seonduvaid vaateid läbi vabade arvamussavalduste, kirjelduste ja hinnangute. Kvantitatiivse meetodina kasutati suletud ja valikvastustega küsimusi, mis olid suunatud nähtuste praktilisele mõõdetavusele ning tulemuste esitamisele arvkujul (Õunapuu, 2014).

Andmeid koguti ankeetküsimustikuga. Ankeetküsimustiku (vt lisa 1) küsimused olid jaotatud kahte alagruppi – esimene pool oli mõeldud vastamiseks kõikidele laulu eriala pilliõpetaja suuna vilistlastele, teine pool ainult nendele vilistlastele, kes töötavad vokaalpedagoogina. Ankeetküsimustikus oli kokku 21 – millest 12 küsimust olid valikvastustega ja 9 avatud lõpuga kirjeldavad küsimused. Esimeses pooles oli kokku 11 küsimust, millest kuus puudutasid vastajate taustaandmeid. Esimese poole küsimustest kolm nõudsid vastava vastuse variandi puhul põhjendust. Avatud lõpuga kirjeldavaid küsimusi, mis puudutasid hinnanguid õppekavale, arvamussavaldusi ja kirjeldusi õppeainete toetavuse kohta töös vokaalpedagoogina, oli kaks. Teises pooles oli 10 küsimust, millest viis olid avatud lõpuga kirjeldavad küsimused ja puudutasid hinnanguid õppekavale, arvamussavaldusi ning kirjeldusi õppeainete toetavuse kohta töös vokaalpedagoogina. Viis olid valikvastustega, millest neli soovisid vastuse põhjendamist. Ankeetküsimustiku koostamisel lähtuti töö teoreetilisest osast, määravaks sai ka oma kogemus seminaritöö näol, mis puudutas ettevalmistust pedagoogiliseks praktikaks ning vestlused kaasüliõpilaste ja õppejõududega.

Empiiriline osa viidi läbi ajavahemikus veebruar – aprill 2016. Vastajatele e-maili teel saadetud anonüümne küsimustik oli koostatud Google'i vormide (*Google Forms*) abil,

internetikeskkonnas. Vastamiseks oli aega kaks nädalat. Uurimuse valiidsuse tõstmiseks saadeti küsimustik laiali kokku kahel korral ja vajadusel pöörduti ka isiklikult.

2.3. Andmete analüüsimine

Vastused kodeeriti vastavalt küsimuste iseloomule kas arvudeks või tähisteks, mida oli võimalik statistiliselt analüüsida või siis kirjeldusteks, hinnaguteks ja vabadeks arvamusedusteks. Kvantitatiivsete andmete analüüsiga püüti välja selgitada tunnuste väärtuste varieeruvuse ulatust ja seaduspärasusi ning kvalitatiivsete andmete analüüsimisel jälgiti ühe või teise tunnuse varieeruvust uuritavas kontekstis (Õunapuu, 2014).

Esimese etapina kodeeritigi ankeetküsimustikust saadud toorandmed vastavalt küsimuse liigile kas arvudeks, kirjeldusteks, hinnaguteks või vabadeks arvamusedusteks. Avatud lõpuga küsimuste analüüsil järgiti kvalitatiivse ning temaatilise analüüsi põhimõtteid. Enim väljatoodud vastused ning mustrid eraldati, võrreldi ja esitati töös olulisena. Sarnased koodid jaotati alakategooriatesse ja erinevate vastajate poolt välja toodud samad väärtused, hinnangud ja arvamusedustused märgiti mainingute arvu näol.

Teise etapina jaotati vastused uurimistöö eesmärgile ja uurimisküsimustele tuginevalt alapeatükkideks ning lisati kodeeritud vastustele vastavalt vajadusele graafikud ning tehti nende põhjal järeldused.

3. TULEMUSTE ANALÜÜS JA JÄRELDUSED

Käesolevas peatükis antakse ülevaade TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia jazzmuusika ja koolimuusika õppekavade pilliõpetaja suuna laulu eriala vilistlastele koostatud ankeetküsimustiku tulemustest ja nende põhjal tehtud järeldustest. Tulemused ja analüüs esitatakse kahe alapeatükina – teadmised ja oskused vokaalpedagoogiks kujunemisel ja vokaalpedagoogidena töötavad vilistlased.

3.1. Teadmised ja oskused vokaalpedagoogiks kujunemisel

Seitsmenda küsimusega sooviti välja selgitada, milliste teadmiste ja oskuste arendamist peavad vilistlased kõige olulisemaks vokaalpedagoogiks kujunemise juures, märkida tuli kolm kõige olulisemat.

Vastused alates kõige olulisemast:

- Vokaalpedagoogika didaktilisi ja metoodilisi teadmisi ning oskusi - 11 vastajat 13-st.
- Hääleaparaadi füsioloogia ja anatoomia-alaste teadmiste arendamist (kaheksa vastajat).
- Teadmisi erinevatest muusikastiilidest ja vokaaltehnilistest käsitlustest (seitse vastajat).
- Enda vokaalinstrumenti valdamisoskuse arendamist (kuus vastajat).
- Vokaalpsühholoogia ja interpretatsioonipedagoogika-alaseid teadmisi ja oskusi (kolm vastajat).
- Saateinstrumenti valdamist (kaks vastajat).
- Teadmisi erinevatest häälehäiretest ning muusikateoreetilisi ja – ajaloolisi teadmisi (üks vastaja).
- Üldpedagoogilisi teadmisi ja oskusi ning tegevmuusikuna tegutsemist (aktiivset kontserttegevust) ei märkinud ükski vastaja.

Toetudes töö teoreetilisele osale (vt ptk 1.2., lk 14) on Dimon (2010) öelnud, et tänapäeva vokaalpedagoogikas pole inimhääle enam pelgalt ainult treenitav organ, vaid eelkõige on see kaasasündinud mehhanism, mis on disainitud töötama vabalt ja paindlikult, kui tunda selle

ehitust ja teada, kuidas mitte takistada selle tööd. Täielikult mõistmata, kuidas töötab süsteem kooskõlas oleva tervikuna, jääb pelgalt vokaaltehnikatest väheks, et hääleaparaati ja selle täielikku potentsiaali õigesti kasutada. Erinevate vokaaltehnikate kasutamise oskuse aluseks on täpne ja adekvaatne nõ kaardistus oma vokaaltraktist. Laulja instrumendi kaardistamine ei ole tehnika, vaid pigem viljakas kasvupinnas, millel hea vokaaltehnika saab kasvada (Malde et al., 2013). Sarnasel põhimõttel on ka vilistlased oma vastused järjestanud.

Kaheksanda küsimusega sooviti välja selgitada, milliste teadmiste ja oskuste arendamist pidasid vilistlased pigem vähem oluliseks vokaalpedagoogiks kujunemise juures, märkida paluti kolm vastusevarianti.

Vastused alates kõige vähem olulisest:

- Tegevmuusikuna tegutsemist (aktiivset kontserttegevust) (11 vastajat 13-st), mis oli ka kõige populaarsem vastus (ja kõige ebapopulaarsem eelnevas küsimuses).

See viitab vastajate arvamusele, et tunnustatud interpret/laulja ei pruugi alati olla hea vokaalpedagoog. Teisalt on Harrison & O'Bryan (2014) öelnud, et paljude erinevate treeningprogrammide vältimatuks tagajärjeks on asjaolu, et osad neid läbinud tudengid pole omandanud professionaalsel tasemel lauluoskust ja nende tudengite/tulevaste vokaalpedagoogide avalikud esinemised on muusikaliselt ebatäpsed, halva diktsiooniga, demonstreerivad ebatäpset vokaaltehnikat ja esitavad oma hääletüübile ebasobivat muusikat. Hoolimata ebapiisavast lauluoskusest on neil siiski olemas ülikooli lõputunnistus, mis annab neile õiguse ja võimaluse asuda tööle vokaalpedagoogina õpetama tulevast põlvkonda. Kui vaadata tulevikku, tuleb teha rohkem tööd selle nimel, et olla kindlad ülikooli lõpetanud laujate soovis õpetada ning samaväärses oskuses ka ise laval lauljana veenvalt üles astuda.

- Muusikateoreetilisi ja –ajaloolisi teadmisi pidas oluliseks üheksa vastajat.
- Üldpedagoogilisi teadmisi ja oskusi ning saateinstrumendi valdamist kuus vastajat.
- Vokaalpsühholoogia ja interpretatsioonipedagoogika-alaseid teadmisi ja oskusi kolm vastajat.
- Teadmisi erinevatest häälehäiretest ning erinevatest muusikastiilidest ja vokaaltehnilistest käsitlustest kaks vastajat.

Vokaalpedagoogika didaktilisi ja metoodilisi teadmisi ning oskusi, enda vokaalinstrumendi valdamisoskust ja teadmisi hääleaparaadi füsioloogiast ja anatoomiast ei märgitud ühegi

vastaja poolt (kattub suurel määral ka eelmise küsimuse tulemustega), millest võib järeldada, et nende arendamist peetakse vokaalpedagoogiks kujunemisel oluliseks.

Üheksanda küsimusega sooviti teada saada, kuidas vilistlaste hinnangul oleks võinud/saanud õppekava rohkem toetada mõndade erialaste oskuste ja pädevuste omandamist.

Antud küsimuse all toodi välja palju erinevaid seisukohti, kitsaskohti, mõtteid ja soovitusi:

- rohkem meistrikursusi, rohkem loenguid/koolitusi hääleaparaadi anatoomiast;
- rohkem rõhku vokaalpedagoogikale ja hääleaparaadiehitusele (kolm mainingut);
- vokaalidaktika aine suuremat osakaalu;
- rohkem häälehäirete ja nende põhjuste käsitlemist eritasanditel;
- rohkem ainedidaktilisi oskusi, mida erialaselt igapäevases töös on vaja;
- erialatundide suurem maht õppekavas, eriala õpetajate vaheldumine;
- erinevaid laulustiile;
- improvisatsiooni aluste ja jazzmuusika põhioskuste ja teadmiste tugevamat põhja;
- koolimuusikute programmis rütmipillide õppimine (bass, trumm ja kitarr);
- suurem vastutus lauljale/lauluõpetajale bändijuhi rollis (proovide ettevalmistamine, sh noodimaterjal ja aja planeerimine).

Õppekava kitsaskohtadena toodi välja koolimuusikute rütmiansambli liiga suur ja erinevate tasemetega grupp, mille tõttu ei õppinud üks vastajatest sealt midagi uut ja on vähese kogemuse tõttu saateansambli tööd juhendades tundnud ennast ebakindlana. Ühe vastaja sõnul olid tema õppeajal erinevad õpetajad ja õppekava nõ “katsetamisel”. Bakalaureuse õppekaval oleks soovitud juba vaatluspraktikat. Hääleaparaadi anatoomia praktiliselt puudus õppekavast ja eelpool väljatoodud õppekavast tulenevate puuduste tõttu suunati ka tähelepanu sellele, et vokaalpedagoog peab eelkõige olema võimeline professionaalselt laulmist õpetama.

Kui vaadata antud küsimuse vastuseid, siis kõige rohkem mainitud on hääleaparaadiehitus/anatoomia, vokaalidaktika ja bändi juhendamine - nendealased koolitused, meistrikursused, õppeained, millest vastajad õppeajal kõige enam puudust tundsid. Siinkohal võib juhtida tähelepanu töö teoreetilise osa jazzmuusika õppekava alapeatükile (vt ptk 1.4.3., lk 25), kus on välja toodud, et õppekavast kaob ära õppeaine hääleseade ja laul ning põhipilli õpetamise metoodika eesmärk on muutunud üldisemaks ja laienenud kõikidele

instrumentidele. Metoodika peatükis (ptk 2.1., lk 34) on näha, et enne sisseviidud muutusi on lõpetanud vaid üks jazzmuusika vilistlane, mis viitab asjaolule, et üldkogumist suurema osa moodustanud jazzmuusika vilistlaste vastused tulenevad suurel määral uuendatud õppekavast.

10-nda küsimusega sooviti teada saada, kas vilistlased tundsid õppeajal puudust mõningatest õppeainetest ning paluti välja tuua mõned näited:

- vokaalidaktika (kaks mainingut);
- praktika võiks olla juba bakalaureuse õppes;
- klaverisaate ABC-d - vastavalt tasemele;
- hääleaparaadianatoomia/füsioloogia (kaks mainingut);
- jazz-improvisatsioon;
- Aleksanderi tehnika (kaks mainingut);
- praktika koori ja vokaalansambliga, dirigeerimine;
- rohkem lisapilli valikuid;
- hääleteraapia;
- lavakultuur, lavaline liikumine, esinemine (kaks mainingut);
- teadmised häälehäiretest (kolm mainingut); erinevad vokaaltehnilised käsitlused (kaks mainingut);
- vokaalpsühholoogia (kaks mainingut);
- interpretatsioonipedagoogika;
- erialatunnist eraldi hääleseade;
- erialatunde liiga vähe (kaks mainingut).

Vastused olid sisukad ja kirjeldavad ning nendest võib välja tuua mõned terviklikumad mõtted (loetavuse huvides keeleliselt toimetatud): *“Vokaalpedagoogi erialal on väga oluline osata ära tunda ja omada teadmisi erinevatest häälehäiretest ja hääleprobleemidest ning osata nendega toime tulla.”*

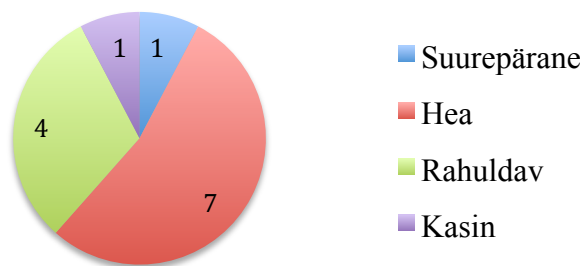
“Eriala tunde oleks võinud olla rohkem - kaks eriala õpetajat (hääle ja iseenda leidmine muusikas, hääleseade ja teine õpetaja võiks tegeleda jazzmuusikale omase spetsiifika ja vokaaltehnikaga).”

Toodi ka välja, et õppekavast puudub aine, mis käsitleks lavalist liikumist, sealjuures lavalist vabadust, üleüldse lavalist olekut ja esinemisjulgust - ka seda, kuidas laulja publikuga suhtleb, nt kui kitarristid pille häälestavad või efektipedaalidepanka sätivad. Vastajad on täheldanud, et

nende õpilased on laval nagu “postid” - ei tea kuhu käsi panna, lauldes vaatavad lakke/maha, mis viitab ajsaolule, et selle teema käsitus oleks eraldi õppeainena oluline.

Antud küsimuse vastustes on 15 erinevat muusikaõpingute sisse kuuluvat valdkonda/õppeainet, millest vilistlased TÜ VKA-s muusika õppekaval õppides puudust tundsid ja seda tulenevalt oma igapäeva töös vokaalpedagoogi või muusikaõpetajana reaalselt vajaminevatest teadmistest.

11-ndas küsimuses paluti vilistlastel anda hinnang TÜ VKA pilliõpetaja suuna muusika õppekaval saadud vokaalpedagoogilisele haridusele?

Joonis 3 Hinnang omandatud vokaalpedagoogilisele haridusele

Joonisel 3 on üks vastajatest õppekaval omandatud vokaalpedagoogilist haridust hinnanud suurepäraseks, seitse heaks, neli rahuldavaks ja üks kasinaks – seega üldjoontes on õppekavale antud hinnag pigem hea.

Paluti ka põhjendada antud hinnangut:

Antud küsimuse vastused jagunesid kolme alagruppi:

1. Õppekavale pigem head hinnangut andev, kuid vastajad peavad omapoolset panust õppekaval õppides väheseks erinevatel põhjustel:

- Üldiselt rahul, aga kooli lõpetades ei olnud sellist tunnet, et oleks valmis õpetaja, kuna teadmised olid lünklikud;
- Õppekava ja õppejõudude pädevust kahtluse alla ei seatud - saadud haridus poolikuks meditsiinilise vahejuhtumi tõttu, mis takistas õpitut füüsilisel tasandil praktiseerida ning selle “pooliku” pilliga oligi vaid rahuldavalt võimalik õpitut vastu võtta/kogeda;
- Õppejõud oli pädev andma infot, aga õpilasena puudus huvi, mistõttu ei tundnud ka

õpetades ennast mugavalt, et see põhitööks valida;

- Õppimise ajal ei pööranud suurt tähelepanu pedagoogilisele aspektile, olulisem oli ise muusikuks kasvada.

2. Teises vastuste grupis on õppekavale erinevatest kitsaskohtadest tulenevalt madalamad hinnangud:

- Saadi õppekavalt vajalik, kuid päris kindlasti mitte ei olnud see suurepärane - enda algatusvõime mängis üsna suurt rolli vajaliku info kättesaamisel;
- Lauljana saadi rohkem kui õpetajana;
- Vokaalpedagoogikat sai väga vähe ja mitte järjekindlalt, seetõttu puuduvad reaalselt piisavad oskused, et neid teemasid õpetades väga enesekindel olla;
- Avatud ülikooli vormis oli erialatunde liiga vähe;

3. Kolmandas vastuste grupis on õppekavale enamjaolt erialaõppejõudude tööpanusest tulenevalt antud kõrgemad hinnangud:

- Laulu eriala õppejõud Sirje Medell on suurepärase vokaalpedagoogiliste teadmisetega ning oskab neid õpilastele edasi anda. Õpiti erinevates stiilides laulma ning positiivsena toodi välja ka Leelo Talvikult saadud tunnid, kelle metoodika on erinev Medelli omast;
- Väga hea ja ainet valdav eriala õppejõud, kes teadis vastuseid igale küsimusele;
- Saadi palju informatsiooni, mis on töös oluline ning mida ise laiemalt ja põhjalikumalt edasi uurida;
- Saadi ennast lauljana arendada, erinevatest vokaaltehnikatest aimu ja õpilastega praktikatunde teha;
- Kooli toel saadud üldised pedagoogilised teadmised ja praktikakogemus on andnud enesekindluse õpetajana töötamiseks.

Esimese alagrupi all on antud nii hinnang õppekavalt saadud vokaalpedagoogilisele haridusele kui ka vastajate omapoolsele panusele õppekaval õppides, mida ei olnud otseselt küsitud. Siit võib järeldada, et nad pidasid vajalikuks välja tuua oma vähese panuse õpingutesse, (eelpool väljatoodud tervislike põhjuste, teadmiste vajakuse või huvi puudumise tõttu), kuna nad ei soovinud õppekava ja õpetajaid selle eest vastutavateks teha. Teise alagrupi vastajate vastused viitavad mõningatele kitsaskohtadele õppekavas, mistõttu oli ka hinnang õppekavalt saadud vokaalpedagoogilisele haridusele madalam. Ja kolmandas alagrupis on positiivse hinnangu aluseks TÜ VKA-s vastajate õppeajal töötavad vokaalpedagoogid.

3.2. Vokaalpedagoogidena töötavad vilistlased

12ndas küsimuses paluti kirjeldada, kuidas on järgnevad õppeained toetanud vilistlaste vokaalpedagoogi professiooni.

Muusikapedagoogika erialased ained (ansambli- ja orkestritöö metoodika, arranžeerimine, pillide tundmine, C. Orffi süsteemi alused, praktiline harmoniseerimine klaveril, koorijuhtimine jne).

- Elementaarsed ained muusikaõpingutes ja abiks alati igapäevases töös kas õpetajana või muusikuna (2 mainingut);
- Kõikide nende õppeainete järeloomõjudega puututakse muusikuna kokku;
- Kõikidest ainetest saadud teadmised on rakendust leidnud (2 mainigut).

Eraldi õppeainetena olid väljatoodud arranžeerimine:

- Andis palju infot ja praktilisi oskusi, kuidas arranžeerida ja mida aluseks võtta;
- Andis loomevabaduse;
- Aitas kaasa vokaalseadete tegemisel ansamblile.

Pillide tundmine andis infot pillide registrite kohta kontekstis, kuidas mõni pill kõlab, millised pillid kuidas kokku kõlavad, millised kooslused on enim kasutusel jne.

Orffi süsteemi alused:

- Andis parema analüüsioskuse muusika elementidest, kuidas lihtsat lugu "lahedaks" teha;
- Saadi laulumänge lastega mängimiseks ja kehapilliharjutusi - sellest aineist oli abi algklassi lastega tegelemisel;
- On ununenud, kuna ei kasutata enda töös.

Praktiline harmoniseerimine klaveril:

- Väga kasulik (kaks mainingut) ja õpetajatöös kõige enam kasutusel;
- Sooviti paremini osata.

Ansambli-ja orkestritöö metoodika:

- Liiga instrumendipõhine ja ei toetanud jazzmuusika eriala - oli pigem klassikaline orkestrikoosseisudest lähtuv;
- Õppeaine ülesehitus ja sisu ei aidanud saada paremaks ansambli- ja orketrijuhendajaks;

aine ei täitnud eesmärki.

Kokkuvõtlikult leiti, et muusikapedagoogika erialaseid ained on pigem olnud toetavad ja kasutusel igapäevaselt nii muusiku kui ka õpetajana.

Pilliõpetaja erialased ained (põhipill, ansambel, lisapill, pedagoogiline praktika, põhipilli õpetamise metoodika, erialapraktika, hääleseade jne).

Vastajate positiivsed kommentaarid toetanud õppeainetele:

- Kõik ained on olnud vajalikud ja toetavad;
- Kõige olulisemad ning on andnud suure panuse õpetajaks kujunemisele;
- On arendanud üldiseid muusikalisi oskusi ning õpetajatöös vajalik info;
- Lisapillis sai piisavalt oskusi, et saata lauluõpilasi klaveril ning õpetada klaverit ka iseseisvalt;
- Pedagoogiline praktika aitas omandatud teadmisi rakendada.

Vastajate hinnangulised kommentaarid õppekava kitsaskohtadele:

- Põhipillis ja hääleseades tuli lisakoolitusi võtta, kuna praktiseerimine oli õpingute ajal piiratud;
- Hääleseadet oli minimaalselt ning sarnanes teisele põhipillile (kaks mainingut);
- Põhipilliõpetamise metoodikat eraldi õppeainena ei mäleta;
- Põhipilli metoodikale oleks võinud rohkem tähelapanu pöörata ning praktikaga siduda;
- Põhipill oli toetav aga tunnid olid üsna erinevad ja ei tekkinud järjepidevust - uued teemad või lähenemismurgad, mis ei seostunud eelnevalt õpituga;
- Ansambel - olenevalt õpetajast, mõni kursus oli väga hea ja mõni puudulik, häiris pidev tundide ärajäämine;
- Põhipilli õpetamise metoodika aines käsitleti teemasid liiga üldiselt, mistõttu sealt saadud teadmised ei olnud piisavad, et minna kohe peale lõpetamist laulmist õpetama;
- Pedagoogiline praktika - halvasti korraldatud, kuna Viljandis ei ole lauluõpetajat kelle all pedagoogilist praktikat teha;
- Põhipilli õpetamise metoodika - punkte sai, aga ei ole kindel, millal ja kuidas see aine päriselt toimus;
- Erialapraktika – läbi koolipoolse korralduse ei saanud ühtegi esinemispraktikat;

Kokkuvõtlikult peetakse pilliõpetaja erialaseid õppeaineid pigem vajalikeks ja toetavateks, kuid toodi ka välja kitsaskohti, milleks olid hääleseade puudumine, väike maht või sama sisu põhipilliga, põhipilli aine hektiline sisu, põhipillimetoodika väike maht, ansamblitundide

pidev ärajäämine, pedagoogilise praktika korraldus, mis näitab, et valdav osa vilistlastest oleks oodanud õppekavalt suuremat toetavust üsna paljude pilliõpetaja erialaste ainete osas.

Üld- ja alusained (filosoofia/esteetika, omakultuur, sotsioloogia, võõrkeeled jne).

Üld- ja alusainete all positiivsete mõjutustena väljatoodu:

- Üldiselt silmaringi laiendav/avardav (neli mainingut);
- Võõrkeel parandas võõrkeeles laulmise diktsiooni;
- Võõrkeel oli arendav (inglise keel), kuna põhi võõrkeeleks oli enne saksa keel;
- Üld- ja alusained on aidanud pidada õpilastele üldfilosoofilist motivatsioonikõnet ja või seletada mõne loo taustinformatsiooni, sisu ja seost meie kultuuriga;
- Filosoofia on olnud oluline enesearendamises;
- Omakultuur ja sotsioloogia olid üldharivas mõttes kasulikud;
- Üldkultuurilised ained hoiavad aju erksana.

Üld- ja alusainete all neutraalsete/mittetoetavate mõjutustena väljatoodu:

- Ei ole nii määravad vokaalpedagoogi professiooni kujunemisel;
- Filosoofias/esteetikas oli liiga palju materjali, loengud head, aga eksam liiga raske ja mahukas;
- Võõrkeelest ei olnud kasu, kuna tase oli madalam, kui keskkoolis;
- Ei toetanud.

Kõik vastajad on väikeste mööndustega seisukohal, et üld- ja alusained on üldharivad ja pigem üldist silmaringi laiendavad/avardavad. On rohkem toetanud enesearendamises, lugude taustinformatsiooni seletamises, õpilastele motivatsioonikõnede pidamises, aga oseselt vokaalpedagoogi professiooni kujunemisel ei ole nii määravad.

Üldpedagoogilised ained (arengupsühholoogia, eripedagoogika, pedagoogika alused, pedagoogiline psühholoogia jne).

Üldpedagoogiliste ainete olulisus vokaalpedagoogiks kujunemisel:

- Vajalik (kolm mainingut) ja huvitav;
- Arengupsühholoogia andis teadmisi lapse arenguastmetest ja eripäradest;
- Hästi korraldatud ja kasulikud;
- Andis teadmisi, kuidas erinevate lastega töötada ja neile läheneda.

Üldpedagoogiliste ainete all neutraalsete/mittetoetavate mõjutustena väljatoodu:

- Ei ole nii määravad vokaalpedagoogi professiooni kujunemisel;
- Kui midagi konkreetset teada tahta, on ise vaja otsida infot - realselt vajaminevad pedagoogilised teadmised on tulnud vaid praktiseerides ja ise juurde uurides.

Eelpool toodud vastustest tuleb välja, et üldpedagoogilisi aineid peetakse vajalikuks, aga kuna vastused päädisidki üldjoontes sõnaga “vajalik” ja ainult kaks vastajat 13-st tõid konkreetsemad kasutegurid välja, siis võib järeldada, et vastajatel pole praktikas üldpedagoogilistest ainetest saadud oskusi vaja olnud, mistõttu on mees, et need olid küll kasulikud ja vajalikud, aga hiljem praktiseerides ei pruugi need teadmised vokaalpedagoogi professiooni silmas pidades rakenduda.

Muusika suunamooduli ained (harmonia, rütmika, muusikaajalugu, arvutimuusika, solfedžo, stuudiotöö jne).

Muusika suunamooduli ained on vastustele tuginedes mitmekülgsest toetanud vokaalpedagoogiks kujunemist:

- Kõik ained on loonud laiema pildi ja suuna nendes orienteerumises;
- Arvutimuusika ja muusikateoreetilised ained on olnud peamised toetavad ained (nt noodi kirjutamine Sibeliuses);
- Väga olulised õppeained iga vokaalpedagoogi ettevalmistamisel;
- Harmonias õpitu on aidanud kujundada klaverisaadet paremaks ning teha harmoonilisi muutusi loos;
- Õppeaine transkriptsioon õpetas korrektseid noote tegema;
- Kõik saadud teadmised on töös rakendatavad (3 mainingut).

Mõnel juhul esines õppekaval õppinute märkuseid õppeainetele:

- Arvutimuusikas oleks võinud rohkem õppida, kui oleks olnud häid ja järjekindlaid õpetajaid;
- Stuudiotöö maht oleks pidanud suurem olema õppekavas.

Kokkuvõttes peetakse muusika suunamooduli aineid olulisteks ja vajalikeks vokaalpedagoogi ettevalmistamisel ja kõik saadud teadmised rakenduvad igapäevatoos.

Teadus- ja loometöömoodul (teadus- ja loometöö metodoloogia, loov-praktiline lõputöö, seminaritöö, bakalaureusetöö jne).

Teadus- ja loometöömooduli ainete olulisus vokaalpedagoogiks kujunemisel:

- Bakalaureusetöö tegemise kogemus äärmiselt vajalik;
- Pigem kasu oma töö teemast, teadus-ja loometöö metodoloogias;
- On õpetanud oma mõtteid paremini esitama;
- Aitab ära tunda kitsaskohti, suunata mõtlema, otsida huvipakkuvaid teemasid tehtud uuringutest või ka välja pakkuda (nt põhikoolis) ainega seotud teemasid, mida võiks uurida; vajadusel suudetakse olla teadustöö juhendaja;
- Ilma nende õppeaineteta ei saa vokaalpedagoogiks, sest tänu sellele moodulile on lõputööd kirjutades saadud väga olulised teadmised;
- Kirjutamisega sai hulgaliselt teadmisi, lähenedes spetsiifiliselt vokaaltehnikate tundmisele ja interpretatsioonile; bakalaureusetöö mängis professioni kujunemisel isegi üht suuremat rolli.

Neutraalsed vastused:

- Vokaalpedagoogi professioni otseselt ei ole toetanud, aga uurimistöö kogemus oli vajalik;
- Ei ole neid teadmisi vaja läinud.

Õppekava kitsaskohtadest tulenevad vastused:

- Otseselt tööd õpetajana antud hetkel ei toeta;
- Juhendajad on teadmatuses paljudes tähtsates punktides, mis on seotud lõputööde kirjutamisega;
- Kõik need ained olid arusaamatud ja liiga üldiselt korraldatud;
- Palju pidi juhendajalt abi küsima ja palju teadmatust;
- Need ained vajavad kindlasti paremat struktureerimist.

Vastustest võib järeldada, et suurem osa vilistlasi on oma erialased teadmised saanud suurel määral just teadustööd kirjutades. Teadustöö kogemust peetakse vajalikuks ja see on õpetanud mõtteid paremini esitama. Õppekava kitsaskohtadest lähtuvalt on välja toodud aine korralduslik pool – juhendajate teadmatuse, sellest tulenevalt juhendatavate teadmatuse, kuidas midagi teha. Oluliseks peetakse mitte niivõrd teadustöö kirjutamise kogemust, kui selle kogemuse käigus läbitöötatud erialaspetsiifilist materjali.

13-s küsimus selgitas välja, millises vanuses õpilastega vilistlased oma õpetajatöös kokku puutuvad. Vastusevariantidena olid välja toodud järgmised vanusevahemikud: 7 - 16; 8-16; 1,5 - 20 aastani, on olnud ka vanemaid; 9-16a; 13-37a; üldiselt vanuses 6-12, kuid

lauluõpilased on vanuses 11-12; 5-50. Seega vanusevahemik, milles õpetajatel on vaja orienteeruda, jääb 1,5-50-ne vahele. Vanuseliselt kõige kaetum osa jääb vanusevahemikku 9-16, mis viitab häälemurdealistele õpilastele, kellega töötamine nõuab vastavaid teadmisi ja oskuseid.

14-ndas küsimuses sooviti teada saada, kas vilistlased said õppekavalt piisavad teadmised ja oskused erinevas vanuses õpilastega töötamiseks, millele vastas üheksa vastajat eitavalt ja kaks jaatavalt.

Oma eitavat vastusevarianti paluti põhjendada: Vastajate kommentaarid viitasid asjaolule, et suurel määral tuleb “leiutada” ja tegelikult ei teata täpselt, kuidas midagi teha. Olemasolevad teadmised on ise juurde otsitud info - koolitused jne. Toodi välja, et õppeaine Orffi pedagoogika andis baasteadmised teatud metoodikast, mis sobiks küll ka noorematele lastele - algklassid nt, kuid vokaalpedagoogi professionist lähtudes pole erivanuses lastega töötamise erisustest eriti juttu olnud. Häälemurde probleeme (kuidas arendada häälemurdeas õpilase häält õigesti) puudutati põgusalt vaid erialatunnis. Tööd erinevas vanuses õpilastega ei tõstetud eraldi esile ja sellekohast õpetust ei antud - selle on andnud töökogemus. Väga väikeste (6-7a) õpetamiseks anti laulueriala spetsiifiliselt ja metoodiliselt väga vähe teadmisi. Üks vastanu tõi välja, et ei õppinud üldse eri vanuses laste vokaalpedagoogikat.

Vastustest võib järeldada, et sellealane loeng on õppekavast kõikide vastajate sõnul puudunud, kui siis on põgusalt puudutatud häälemurdealist häälearendamist eriala tunnis.

Küsimuses nr 15 sooviti teada, kas vilistlased on oma töös kokku puutunud HEV (hariduslike erivajadustega) õpilastega ja paluti kirjeldada mõnda situatsiooni ning anda hinnang õppekaval omandatud teadmiste ja oskustele antud situatsiooniga toimetulekuks.

Seitsmel vastajal puudus kokkupuude HEV- õpilastega ja neli vastajat olid kokku puutunud, kellest kolm ka kirjeldasid antud situatsiooni ja andsid sellele hinnagulise kommentaari.

Vastajate situatsioonid:

“On olnud kokkupuude HEV lapsega, kelle erivajaduseks oli andekus. Tegemist oli väikese lapsega, kes omandas infot väga kiiresti, teadis keskmisest seitsmeaastasest rohkem ja suutis vastata tunnis kiirelt ja argumenteeritult. Samas võis ta äkki endasse tõmbuda ja tal võis igav

hakata. Päris kindlasti ei olnud õpetajana valmis selleks, hullem oleks olnud veel kui HEV oleks olnud näiteks autism või mõni konkreetne puue. Mõningad teadmised teemast on omandatud alles magistratuuris.”

“Autistlikud lapsed tunnis koos tavarühmaga, downi-sündroomiga lapsed, kellega lisaks tööle sobitusrühmas tuli teha ka eraldi tund, et neid individuaalselt arendada. Eelneva haridustee põhjal polnud kindlasti selleks valmisolekut olemas”

“Vaegnägija – õpetan ise väljatöötanud süsteemi alusel.”

HEV-õpilastega kokkupuutunud vastajatest kolm oma situatsiooni kirjeldanud vilistlastest tõid välja valmisoleku puudumise ning omadele teadmistele tuginemise. Seega antud ala on vastustele tuginevalt õppekavas katmata või siis puudutatud väga põgusalt.

Küsimuses nr 16 sooviti välja selgitada, kas vilistlased saadavad õpilasi ise klaveril/muul instrumendil või kasutavad kontsertmeisterit.

Kaheksa vastajat saadavad õpilasi ise klaveril/muul instrumendil. Kolm vastajat valisid vastusevariandiks “muu”, mis eeldab tõenäoliselt fonogrammi kasutust või ilma saateta tundi ja kontsertmeisterit ei kasuta ükski töötav vokaalpedagoog.

Vilistlased hindasid 17-ndas küsimuses pilliõpetaja suunalt saadud saateoskusi kuue vastaja puhul ebapiisavaks ja viie vastaja puhul piisavaks.

Vastajate põhjendused oma vastusevalikule “ebapiisav”: *“Ei arvestatud klaveriõpetaja määramisel, et vokalist vajab klaverit pigem, kui saateinstrumenti; olin ise laisk ja klaverimängus andetu; oleks ise pidanud aktiivsem olema ja nõudma teistsuguse suunaga klaveriõpet; eelnev saatepilli oskus oli juba piisavalt hea – ei saanud midagi uut juurde; rohkem on saatekujundust õpitud muusikat kuulates ja töökogemuse käigus, kui koolis; rohkem võiks olla eratunde ja lauljatega tunde, kus reaalselt saadaks kedagi pillil; oskusi sai ikka, kuid saatmist väga põhjalikult ei käsitletud; polnud klaverisaate tundi.”*

Kui võtta kokku küsimused 16-17, siis on näha, et ükski töötav vokaalpedagoog ei kasuta kontsertmeisterit, sealjuures rohkem, kui pooled vastajad hindasid pilliõpetaja suunalt saadud saateoskuseid ebapiisavateks, mis viitab asjaolule, et oma töös vokaalpedagoogina eelistatakse kontsertmeisterile oma ebapiisavaid saateoskusi.

18-ndas küsimuses sooviti teada, kas vilistlased on oma töös kokku puutunud õpilastega, kellel esinevad häälehäireid ja vastusevaliku “Jah” valinutel paluti kirjeldada olukorda ning sellega toimetulekut.

Vastajate kokkupuuted häälehäiretega: *“On olnud kokkupuude - olen üritanud lähtuvalt probleemist seda lahendada ja toiminud väga ettevaatlikult. Häälehäire võib olla ka psühholoogiline, olen püüdnud õpetajana olla julgustav ning kindlasti pöörata tähelepanu hingamisele ja ka kehahoiule. Ühel juhul olen soovitanud ka arsti juurde minekut.”*

“Lühiajaliselt (õpilase elukoha muutumise tõttu) käis õpilane, kes pidevalt köhatas kuigi polnud külmetunud ja hääl oli pisut kähe ja ragises. Ainus mis tol hetkel teha sain oli saata ta häälepaelte uuringule - diagnoosiks refluks. Kahjuks edasi me ei kohtunud, kuna kolis. Paar kuud tagasi tuli astmaatikust õpilane kel on haigusest tingituna veidi tuhm hääl. Temaga tegelen põhiliselt hingamisega kuna see on väga pinnapealne (rinnahingamine) ja lauldes ei lase tuge kasutada.”

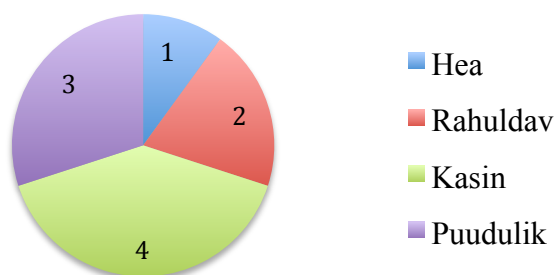
“Jah, olen. Nii palju, kui omasin teadmisi, püüdsin õpilasele ja tema vanematele selgitada võimaliku häire olemust ja võimalikku põhjust. Soovitasin pöörduda spetsialisti poole. Andsin soovitusi hääle hoidmiseks jne.”

“Jah, otsisime foniaatrit ja lähtuvalt temalt saadud infost vähendasime õpilase vokaalkoormust; Olen saatnud mõne õpilase erialaspetsialisti juurde häälepaelte kontrolli; ei oska öelda”

“Jah, ühel lauluõpilasel ei sulgu häälepaelad korralikult (täpset diagnoosi ma ei tea). Kui ta mu juurde laulma tuli, oli tal väga tugev kõri pealt laulmise harjumus - seda olen väga aktiivselt välja treeninud. Jälgin pidevalt ta kehaasendit, sest õpilane kipub pea viltu laulma, mis jällegi segab häälepaelte tööd.”

Vastuseid analüüsides tuleb välja, et neljal juhul on mainitud erialaspetsialisti (foniaatri, häälearsti) juurde edasisaatmist, mis moodustab saadud vastusest üsna suure osa ja on üldjoontes positiivne, kuna toetudes Vurmale (1996) võib hääleaparaat väärade ja ebasobilike kohtlemise korral võib ka “rikki” minna ja ülepingutuste tagajärjeks on tihti häälepaelte verevalumid või “sõlmed”, mis nõuavad juba teinekord kirurgilist sekkumist ja seetõttu on oluline, et vokaalpedagoogid oskaks õigel ajal otsida abi vastava eriala spetsialistidelt.

Teisalt aga kui vaadata küsimuses nr 19 antud hinnanguid pilliõpetaja suunalt saadud teadmisi erinevate häälehäirete tuvastamisel õpilastel ja nendega töötamisel, siis on all olevalt jooniselt 4 näha, et vastusevarianti “kasin” valis 4 vastajat; “puudulik” - 3 vastajat; “rahuldav” - 2 vastajat; “hea” - 1 vastaja. Siit võib järeldada, et õppekava pole andnud teadmisi häälehäirete tuvastamiseks ja nendega töötamiseks sel määral, et vilistlased oma töös häälehäiretega kokku puutudes ennast kindlalt tunneks.

Joonis 4 Hinnangud teadmiste häälehäirete tuvastamisel

Vastajatel paluti ka oma hinnangut põhjendada, kus toodi välja järgnev:

- Teadmised põhinevad isiklikul huvil häälehäirete vastu;
- Teadmised jäid väheseks;
- Hinnang bakalaureuse baasilt - sealt ei meenu ühtegi vastava teemalist loengut, on lisaks uuritud mujalt;
- Seda õppekavas olnud ained ei toetanud, ainsad teadmised pärinesid oma eriala õpetajalt ning spetsialistidelt, kellega oli kokkupuude seoses enda häälehäiretega, samuti sai sellel perioodil iseseisvalt infot ja abi otsitud;
- Erinevate häälehäirete tuvastamist käsitleti väga minimaalselt;
- Puudub oskus õpilast aidata või häälehäirest lähtuvalt õigeid harjutusi teha;
- Häälehäirete probleeme ei käsitletud (kolm mainingut);
- Selles valdkonnas teadmisi ei antud või olid nad väga pealiskaudsed.

Nagu vilistlaste vastustest on näha, siis paljud on maininud, et sellist õppeainet, mis oleks käsitlenud nende õppekaval õppides häälehäireid, nad ei mäleta. Toetuvalt käesoleva magistr töö teoreetilisele osale, mis käsitleb jazzmuusika ja koolimuusika õppekavasid (vt ptk 1.4. - 1.6., lk 22-33), on ka näha, et õppekavas otseselt sellenimelist ainet ei ole, kui siis

saadigi need vähesed teadmised häälehäirete kohta eriala tunnis oma eriala õppejõult või omandati iseseisvalt häälehäiretega kokkupuutel.

20-ndas küsimuses selgitati välja, millistest teadmistest ja oskustest on vilistlased oma töös vokaalpedagoogina puudust tundud:

- Erinevas vanuses lastega töötamisel vajaminevatest teadmistest ja oskustest;
- Pedagoogilistest teadmistest ja oskustest - kuidas midagi edasi anda nii, et see oleks mõistetav;
- Dirigeerimine;
- Erinevate vokaaliga seotud probleemidega toimetulekuoskused;
- Teadmistest hääleanatoomiast ja füsioloogiast (3 mainingut);
- Hääleseade ülesehitus ja erinevate harjutuste vajalikkus ja nende põhjendatus;
- Eestikeelsetest materjalidest, mis toetaks tööd vokaalpedagoogina ning mida saaks toetava teoreetilise õppematerjalina kasutada;
- Vokaaltehnika, didaktika, erinevad vokaalstiilid.

Võttes kokku analüüsitulemusi ja tehes neist järeldusi, on vokaalpedagoogika didaktilisi ja metoodilisi teadmisi ning oskusi, enda vokaalinstrumenti valdamisoskust ja teadmisi hääleaparaadi füsioloogiast ning anatoomiast peetud vokaalpedagoogiks kujunemisel kõige olulisemaks. Seda tulenevalt üsna mitmekülgseid teadmisi ja oskusi nõudvatest erinevatest töökohtadest ja ametitest, kus puututakse kokku erivanuses, HEV ja häälehäiretega õpilastega. Mis puudutab hinnangut õppekavalt saadud vokaalpedagoogilisele haridusele, siis üldjoontes on see “hea”, aga kui vaadata hinnanguid reaalselt igapäevatoos vajaminevatele teadmistele ja oskustele, siis on see oluliselt madalam. Võib järeldada, et see tuleneb õppekava universaalsusest pidades silmas just pilliõpetuse metoodika ja pillimängu tehnika õppeaine laienemist üle kõikide instrumentide (vt ptk 1.4.-1.6., lk 22-33). Instrumentipõhine õpe aga paraku ei kata vokaalpedagoogide töös selliseid alasid, nagu häälehäired, erivanuses õpilased (pidades silmas häälemurdega kaasnevaid probleeme). Hoolimata kõikidest sarnasustest ei ole hääleaparaat mehhaaniline objekt, mille õppimine päädib sarnaselt teistele muusikainstrumentidele kontrollitud ja oskusliku käsitlemisega. Kuna muusikalise heli tekitamise komponendid asuvad laulja kehas, siis ei ole nende tööd võimalik näha ega suunata, nagu kehaväliste instrumentide puhul (Smith & Chipman, 2007). Samamoodi, nagu instrumentalistid tunnevad oma pilli ehitust, oskavad seda häälestada, hooldada ja vajadusel

parandada, on ka lauljatel vaja tunda oma instrumenti - selle anatoomiat ja füsioloogiat, mis on omakorda aluseks õigele vokaaltehnikale. Hoolimata õppekavade mahulistest ja kestvuslikest erinevustest olid jazzmuusika ja koolimuusika õppekavade vilistlaste vastused üsna sarnased, mistõttu ei eraldatud erinevate õppekavade vilistlaste vastuseid.

Mõtete ja ettepanekute küsimuse all toodi välja, et kindlasti on püstitatud oluline teema vokaalpedagoogide ettevalmistamise arendamiseks ja edendamiseks ja õppekava vajab olulist täiendamist.

KOKKUVÕTE

Käesolevas magistritöös keskenduti jazzmuusika ja koolimuusika õppekava pilliõpetaja suuna laulu eriala vilistlaste hinnangutele vokaalpedagoogiks kujunemisele Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias. Uurimisprobleem seisnes asjaolus, et vokaalpedagoogiks kujunemine nõuab professionile vastavaid üksteist toetavaid ja üksteisega lõimuvaid õppeaineid.

Töö teoreetilises osas avati erinevad vokaalpedagoogikaga seonduvad teemavaldkonnad, milleks olid vokaalinstrument, kui laulja pill, vokaalpedagoogika areng, professionaalse vokaalpedagoogi pädevused ja jazzmuusika ning koolimuusika õppekavad pilliõpetaja suunal aastatel 2002-2015.

TÜ VKA Kultuuriakadeemia jazzmuusika ja koolimuusika pilliõpetajate suuna vilistlaste seas viidi läbi ankeetküsitlus. Selgus, et valdava osa vastajate praegune töökoht on seotud TÜ VKA-s omandatud haridusega. Enamus vilistlastest on jätkanud õpinguid peale TÜVKA pilliõpetaja suuna õppekava lõpetamist ja kõik on olnud muusikaalased.

Vokaalpedagoogiks kujunemisel peeti kõige olulisemateks teadmisteks ja oskusteks vokaalpedagoogika didaktilisi ja metoodilisi teadmisi ning oskusi, hääleaparaadi füsioloogia ja anatoomia-alaste teadmiste arendamist ning teadmisi erinevatest muusikastiilidest ja vokaaltehnilistest käsitlustest. Vähem oluliseks peeti tegevmuusikuna tegutsemist (aktiivset kontserttegevust), muusikateoreetilisi ja – ajaloolisi teadmisi ning üldpedagoogilisi teadmisi ja oskusi ning saateinstrumendi valdamist.

Pilliõpetaja suunalt saadud teadmisi erinevate häälehäirete tuvastamisel õpilastel ja nendega töötamisel hinnati üldjoontes madalalt. Õppekava pole andnud teadmisi häälehäirete tuvastamiseks ja nendega töötamiseks sel määral, et vilistlased oma töös häälehäiretega kokku puutudes ennast kindlalt tunneks.

Oma igapäeva töös puututakse kokku õpilastega vanuses 1,5 aastat kuni 50 aastat. Vanuseliselt kõige kaetum osa jäi vanusevahemikku 9-16. Valdava osa vastajate hinnangul jäid õppekavalt saadud teadmised ja oskused erinevas vanuses õpilastega töötamiseks

ebapiisavateks. HEV-õpilastega kokkupuutunud vastajaid oli neli ja kolm oma situatsiooni kirjeldanud vilistlastest tõid välja valmisoleku puudumise ning omadele teadmistele tuginemise. Ükski töötav vokaalpedagoog ei kasuta kontsertmeisterit. Rohkem, kui pooled vastajad hindasid pilliõpetaja suunalt saadud saateoskuseid ebapiisavateks.

Õppekava oleks saanud erialaste oskuste ja pädevuste omandamist paremini toetada hääleaparaadiehituse/anatoomia, vokaaldidaktika ja bändi juhendamise alaste koolituste, meistrkursuste, õppeainetega. Vilistlased tundsid õppeajal puudust 15-st erinevast muusikaõpingute osisest/õppeainest ja seda tulenevalt oma igapäeva töös vokaalpedagoogi või muusikaõpetajana reaalselt vajaminevatest teadmistest – neist populaarsemad hääleaparaadianatoomia/ füsioloogia, teadmised häälehäiretest, Alexandri tehnika, lavaline liikumine, lavakultuur, vokaalpsühholoogia ja eriala tundide suurem maht. Õppekaval omandatud vokaalpedagoogilist haridust hindas üks vastaja suurepäraseks, seitse heaks, neli rahuldavaks ja üks kasinaks – seega üldjoontes on õppekavale antud hinnag hea.

Muusikapedagoogika erialaseid ained on vastajate sõnul pigem olnud toetavad ja kasutusel igapäevaselt nii muusiku kui ka õpetajana. Pilliõpetaja erialaseid õppeaineid peetakse pigem vajalikeks ja toetavateks, kuid toodi ka välja õppekavas kitsaskohti, milleks olid hääleseade puudumine, väike maht või sama sisu põhipilliga, põhipilli aine hektiline sisu, põhipillimetoodika väike maht, ansamblitundide pidev ärajäämine, pedagoogilise praktika korraldus. Kõik vastajad on väikeste mööndustega seisukohal, et üld- ja alusained on üldharivad ja pigem üldist silmaringi laiendavad/avardavad. On rohkem toetanud enesearendamises, lugude taustinformatsiooni seletamises, õpilastele motivatsioonikõnede pidamises, aga oseselt vokaalpedagoogi professiooni kujunemisel ei ole nii määravad. Üldpedagoogilisi aineid peetakse vajalikuks. Muusika suunamooduli aineid peetakse olulisteks ja vajalikeks, ning toodi välja erinevaid kasutegureid, milleks olid parem orienteerumine nendes ainetes, oskus noote kirjutada noodigraafika programmis, oskus klaverisaadet kujundada. On olulised ained vokaalpedagoogi ettevalmistamisel ja kõik saadud teadmised rakenduvad igapäevatöös. Teadus- ja loometöö mooduli õppeainete all tuleb vastustest välja, et suurem osa vilistlasi on oma erialased teadmised saanud suurel määral just teadustööd kirjutades. Teadustöö kogemust peetakse vajalikuks ja see on õpetanud mõtteid paremini esitama. Õppekava kitsaskohtadest lähtuvalt on välja toodud aine korralduslik pool – juhendajate teadmatuse, sellest tulenevalt juhendatavate teadmatuse, kuidas midagi teha.

Oma töös vokaapedagoogina tunti puudust teadmistest ja oskustest, mis puudutavad erivanuses lastega töötamist, pedagoogilisi teadmisi, dirigeerimist, hääleaparaadi anatoomiat ja füsioloogiat, eestikeelseid õppematerjale, vokaaltehnikat, -didaktikat ja erinevate stiilide õpetamist.

Kokkuvõttes võib öelda, et magistritöö eesmärk sai täidetud ning uurimisküsimused leidsid vastuse. Nii töö teoreetiline osa kui ka uurimistulemused saavad olla edaspidi toetavaks materjaliks vokaalpedagoogide ettevalmistamisel ning sellega seotud õppe- ja ainekavade koostamisel ning täiendamisel. Õppetöö täiustamisel oleks oluline pöörata tähelepanu vilistlaste hinnangul enam käsitlust vajavatele teemadele, nagu hääleaparaadi füsioloogia ja anatoomia, vokaaltehnika, vokaalididaktika, Alexandri tehnika, erinevas vanuses, HEV ja häälehäiretega õpilastega töötamine. Nimetatud valdkondi võiks edaspidi ka eraldi ja süvitsi uurida ja eelpool väljatoodud teemad võiks kajastuda edaspidi õppekavas õppeainetena. Samuti võiks praegu jazzmuusika ja koolimuusika õppekavade pilliõpetaja suunal õppivate üliõplaste hinnanguid õppekavalt saadud vokaalpedagoogilistele oskustele ja teadmistele mõne aja pärast peale sisse viidud muudatusi uuesti kaardistada, märkamaks võimalikke edasiminekuid ning arengusuundi.

KASUTATUD KIRJANDUS

Ashley, M. (2008). *Teaching Singing To Boys and Teenagers. The Young Male Voice and the Problem of Masculinity*. United States of America: The Edwin Mellen Press

Brown, O. L. (1996). *Discover Your Voice. How To Develop Healthy Voice Habits*. United States of America: Singular Publishing Group, Inc.

Dimon, T. (2010). *Your Body, Your Voice. The Key To natural Sinding and Speaking*. United States of America: North Atlantic Books

Gelb, M. (2007). *Kehaõpe. Sissejuhatus Alexandri tehnikasse*. tõlge eestikeelde Veskimeister, A. Tallinna Raamatutrükikoda: kirjastus Valgus.

Harrison, S.D., *Who am I? Attributes of the singing teacher*. Külastatud aadressil http://www98.griffith.edu.au/dspace/bitstream/handle/10072/24872/34095_1.pdf?sequence=1

Harrison, S. D., O'Bryan J. (2014). *Teaching Singing in the 21st Century*. U.S.A: Springer

Helsinki Metropolia University of Applied Sciences. *Degree Programme In Pop And Jazz Music.Helsinki*. Külastatud aadressil <http://opinto-opas-ops.metropolia.fi/index.php/en/16183/en/39>

Hemming, E.-G., Burnard, P., Holgersen, S.-E. (2013). *Professional Knowledge in Music Teacher Education*. Great Britain: MPG Books Group, UK.

Härma, K., Sepp, A. (2014). "Laulmine". *Muusikaõpetuse didaktika. Valik artikleid*. Koost. Kristi Kiilu ja Anu Sepp. Tallinn. Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia. lk 90-99.

Junson, L. (2014). *Ettevalmistus pedagoogiliseks praktikaks Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia Jazzmuusika õppekava pilliõpetaja suuna laulu eriala üliõpilaste näitel*. Publitseerimata seminaritöö. Viljandi: Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia

Kaljurand, K. (2013). *TÜ VKA muusikaosakonna 2008-2012 aastate vilistlaste tegevus tööturul ja hinnangud läbitud õppekavadele*. Publitseeritud bakalaureusetöö.

Viljandi: Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia. Külastatud aadressil

http://mobile.dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/33406/kaljurand_kaja_2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kirsi, H. (2015). *Rütmimuusika lauljate hääleprobleemid ja nende põhjused Ida-Tallinna Keskhaigla patsientide näitel*. Publitseerimata Bakalaureusetöö. Viljandi: Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia

Kose, A. (2008). *Häälepaelte ülekoormusest*. Artikkel ilmunud ajakirjas “Eesti töötervishoid” Külastatud aadressil

http://static.inimene.ee/index.php?sisu=teemakeskus¢ral_id=45&article_id=310

Krull, E., Oras, K. (2003). *Õpetajate professionaalne areng ja õppepraktika*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus

Kuus, H. (1961). *Laulja Häälekool*. Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus

Laanekask, K. (2007). *Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia jazzmuusika õppekava vilistlaste tegevus tööturul ja hinnang omandatud haridusele*. Publitseerimata Seminaritöö.

Viljandi: Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia

Magistritöö juhend (2014). Tallinn/Viljandi: Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ja Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia

Malde, M., Allen M. J., Zeller, K.-A. (2013). *What Every Singer Needs To Know About The Body. Second Edition*. USA: Plural Publishing, Inc.

Norman, T. (2010). *Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia koolimuusika eriala üliõpilaste arvamused ja hinnangud seoses õppekava ja õppetegevusega*. Publitseerimata bakalaureusetöö Viljandi: Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia.

Põdra, K. (toim.) (2013). *Laulumemm Linda Saul*. Kirjastus Tammeraamat.

Sihvo, M. (2009). *Terve hääl. Hääleravi ABC*. Tallinn: AS Medicina

Sliževski, V. (2012). *Hääleseade ABC*. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda

Sliževski, V. (2011). *Hääle kujundamisest põhikoolis*. Põhikooli valdkonnaraamat kunstiained 2010. Külastatud aadressil

http://www.oppekava.ee/index.php/Hääle_kujundamisest_põhikoolis

Smith, W. Stephen., Chipman, M. (2007). *The Naked Voice*. United States of America: Oxford University Press, Inc.

Stark, J. (2003). *Bel Canto – A History of Vocal Pedagogy*. Canada: University of Toronto Press

Stataloff R. T., *Chapter 109: The Professional Voice*. Külastatud aadressil

<http://famona.tripod.com/ent/cummings/cumm109.pdf>

Stataloff, R. T. (2006). *Vocal Health and Pedagogy. Advanced Assessment and Treatment. Second edition*. United Kingdom: Plural Publishing, Inc. Külastatud aadressil

https://books.google.ee/books?hl=en&lr=&id=HFt0CQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR5&dq=vocal+pedagogy+history&ots=orWekV10P3&sig=t6xCN0AqdBoWWReFaF239C9W3pc&redir_esc=y#v=onepage&q=vocal%20pedagogy%20history&f=false

Sõber, K. (2008). *Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia pärimusmuusika õppekava lõpetanute kutsekindlus ja hinnangud omandatud haridusele*. Publitseerimata seminaritöö.

Viljandi: Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia.

Zegree, S. (2002). *The Complete guide to teaching Vocal Jazz*. U.S.A. : Heritage Music Press

Tammer, E. (2009). *Uno Loop. Läbi elu*. Tallinn: kirjastus Tammeraamat.

Tartu Ülikooli õppeinfosüsteem. *Õppekava “Jazzmuusika” 2002-2015*

Külastatud aadressil <https://www.is.ut.ee/pls/ois/!tere.tulemast>

Tartu Ülikooli õppeinfosüsteem. *Õppekava “Koolimuusika” 2003-2015*

Külastatud aadressil <https://www.is.ut.ee/pls/ois/!tere.tulemast>

Tartu Ülikooli õppeinfosüsteem. *Õppekava “Muusika” 2014-2016*

Külastatud aadressil <https://www.is.ut.ee/pls/ois/!tere.tulemast>

Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia. *Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia ajalugu*. Külastatud aadressil <http://www.kultuur.ut.ee/et/akadeemia/ajalugu>

Tartu ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia. *Jazzmuusika (levimuusika) vilistlased.*
Külastatud aadressil <http://www.kultuur.ut.ee/et/muusika/jazz-vilistlane>

Williams, J. (2013) *Teaching Singing to Children and Young Adults.* UK: Compton Publishing Ltd.

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes.* Tartu Ülikool. Külastatud aadressil
http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf?sequence=1&isAllowed=y

LISA 1 Uurimisinstrument

LAULU ERIALA VILISTLASTE HINNANGUD VOKAALPEDAGOOGIKS KUJUNEMISELE TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIAS

Lp TÜ VKA muusikaosakonna laulu eriala pilliõpetaja suuna vilistlane

Olen Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia ja Eesti Teatri- ja Muusikaakadeemia muusikapedagoogika magistri ühisõppekava tudeng. Pöördun Teie poole seoses oma magistritööga, mille eesmärgiks on välja selgitada, kuidas on toetanud TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia jazzmuusika ja koolimuusika õppekavad pilliõpetaja suuna laulu eriala üliõpilaste kujunemist vokaalpedagoogiks vilistlaste hinnangul. Küsimustikule vastajad jäävad uurimistöö kontekstis anonüümseks.

* Required

1. 1. TÜ VKA lõpetamise aasta? *

.....

2. 2. Millisel õppekaval õppisite? *

Check all that apply.

☐ Koolimuusika

☐ Jazzmuusika

3. 3. Millisel õppevormil õppisite? *

Mark only one oval.

☐ Avatud ülikool

☐ Päevane õpe

4. 4. Kas Teie praegune töökoht on seotud TÜ VKA-s omandatud haridusega? *

Mark only one oval.

☐ Jah

☐ Ei

5. Kui vastasite "ei", siis palun põhjendage, miks ei ole Teie praegune töökoht seotud TÜ VKA-s omandatud haridusega?

.....

6. 5. Milline on Teie praegune töökoht ja amet? (võib ka mitu nimetada) *

.....

7. 6. Kas Te olete peale TÜ VKA lõpetamist jätkanud õpinguid samal või mõnel muul erialal? *

Mark only one oval.

☐ Jah

☐ Ei

8. Kui vastasite "jah", siis palun nimetage need erialad?

.....

9. 7. Milliste teadmiste ja oskuste arendamist peate kõige olulisemaks vokaalpedagoogiks kujunemise juures? (Märkige 3 kõige olulisemat) *

Check all that apply.

- ☐ Saateinstrumendi valdamine
- ☐ Vokaalpedagoogika didaktilised ja metoodilised teadmised ja oskused
- ☐ Üldpedagoogilised teadmised ja oskused
- ☐ Enda vokaalinstrumendi valdamine
- ☐ Tegevmuusikuna tegutsemine (aktiivne kontserttegevus)
- ☐ Muusikateoreetilised ja –ajaloolised teadmised
- ☐ Hääleparaadi anatoomia ja füsioloogia teadmised
- ☐ Teadmised erinevatest häälehäiretest
- ☐ Teadmised erinevatest muusikastiilidest ja vokaaltehnilisest käsitlusest
- ☐ Vokaalsühholoogia ja interpretatsioonipedagoogika-alased teadmised ja oskused

10. 8. Milliste teadmiste ja oskuste arendamist peate pigem vähem oluliseks kujunemise juures? (Märkige 3) *

Check all that apply.

- ☐ Saateinstrumendi valdamine
- ☐ Vokaalpedagoogika didaktilised ja metoodilised teadmised ja oskused
- ☐ Üldpedagoogilised teadmised ja oskused
- ☐ Enda vokaalinstrumendi valdamine
- ☐ Tegevmuusikuna tegutsemine (aktiivne kontserttegevus)
- ☐ Muusikateoreetilised ja –ajaloolised teadmised
- ☐ Teadmised hääleparaadi anatoomiast ja füsioloogiast
- ☐ Teadmised erinevatest häälehäiretest
- ☐ Teadmised erinevatest muusikastiilidest ja vokaaltehnilisest käsitlusest
- ☐ Vokaalsühholoogia ja interpretatsioonipedagoogika-alased teadmised ja oskused

11. 9. Kuidas Teie hinnangul oleks võinud/saanud õppekava rohkem toetada mõndade erialaste oskuste ja pädevuste omandamist? *

.....

.....

.....

.....

.....

12. 10. Kas tundsite õppeajal puudust mõningatest õppeainetest? Kui, siis palun nimetage need. *

.....

.....

.....

.....

.....

13. 11. Millise hinnangu annate TÜ VKA pilliõpetaja suuna muusika õppekaval saadud vokaalpedagoogilisele haridusele? *

Mark only one oval.

- ☐ Suurepärane
- ☐ Hea
- ☐ Rahuldav
- ☐ Kasin
- ☐ Puudulik

14. Palun põhjendage eelnevas küsimuses antud hinnangut. *

.....

.....

.....

.....

.....

Edasi vastavad ainult need vilistlased, kelle praegune töö on seotud TÜ VKA-s omandatud erialaga:

15. 12. Kirjeldage, kuidas on järgnevad õppeained toetanud Teie vokaalpedagoogi professiooni? *

.....

16. * Muusikapedagoogika erialased ained (ansambli- ja orkestritöö metoodika, arranžeerimine, pillide tundmine, C. Orffi süsteemi alused, praktiline harmoneerimine klaveril, koorijuhtimine jne)

.....

.....

.....

.....

.....

17. * Pilliõpetaja erialased ained (põhipill, ansambel, lisapill, pedagoogiline praktika, põhipilli õpetamise metoodika, erialapraktika, hääleseade jne)

.....

.....

.....

.....

.....

18. * Üld- ja alusained (filosoofia/esteetika, omakultuur, sotsioloogia, võõrkeeled jne)

.....

.....

.....

.....

.....

19. Üldpedagoogilised ained (arengupsühholoogia, eripedagoogika, pedagoogika alused, pedagoogiline psühholoogia jne)

.....

.....

.....

.....

.....

20. * Muusika suunamooduli ained (harmonia, rütmika, muusikaajalugu, arvutimuusika, solfedžo, stuudiotöö jne)

.....

.....

.....

.....

.....

21. ***Teadus- ja loometöömoodul (teadus- ja loometöö metodoloogia, loov-praktiline lõputöö, seminaritöö, bakalaureusetöö jne)**

.....

.....

.....

.....

.....

22. **13. Millises vanuses õpilastega Te oma õpetajatöös kokku puutute?**

.....

23. **14. Kas pilliõpetaja suuna õppekava andis Teie hinnangul piisavad teadmised ja oskused erinevas vanuses õpilastega töötamiseks?**

Mark only one oval.

☐ Jah

☐ Ei

24. **Kui vastasite "ei", siis palun põhjendage oma vastust.**

.....

25. **15. Kas olete oma töös kokku puutunud õpilastega, kellel on hariduslikud erivajadused?**

Mark only one oval.

☐ Jah

☐ Ei

26. **Kui vastasite jah, siis palun kirjeldage mõnda situatsiooni ja kas Teie hinnangul oli valmidus selleks situatsiooniks õppekavas omandatud oskuste ja teadmiste näol olemas?**

.....

.....

.....

.....

.....

27. 16. Kas saadate õpilasi ise klaveril/muul instrumendil või kasutate kontsertmeisterit?

Mark only one oval.

- ☐ Kasutan kontsermeisterit
- ☐ Saadan ise õpilasi saateinstrumendil
- ☐ Other:

28. 17. Kas Teie hinnangul andis pilliõpetaja suuna õppekava piisavad saateoskused õpilaste saatmiseks?

Mark only one oval.

- ☐ Jah
- ☐ Ei

29. Kui vastasite "ei", siis palun põhjendage oma vastust.

.....

30. 18. Kas olete oma töös kokku puutunud õpilastega, kellel esinevad häälehäireid? Kui, siis kirjeldage, kuidas toimisite antud olukorras?

.....

.....

.....

.....

.....

31. 19. Kuidas hindate pilliõpetaja õppekava suunal saadud teadmisi erinevate häälehäirete tuvastamiseks õpilastel ja nendega töötamisel?

Mark only one oval.

- ☐ Suurepärane
- ☐ Hea
- ☐ Rahuldav
- ☐ Kasin
- ☐ Puudulik

32. Palun põhjendage oma hinnangut.

.....

.....

.....

.....

.....

33. 20. Millistest teadmistest ja oskustest olete oma töös vokaalpedagoogina puudust tundud?

34. 21. Teie mõtted ja ettepanekud antud teemal

Täna vastamast!

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Laura Junson (sünnikuupäev: 10.07.1987)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose “Laulu eriala vilistlaste hinannatud vokaalpedagoogiks kujunemisele Tartu ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias”, mille juhendaja on Sirje Medell,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digiarhiivi Dspace’is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digiarhiivi Dspace’is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.3. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile; 1.4. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.